

Koninklijke Marechaussee

Expertisecentrum Identiteitsfraude en Documenten (ECID)

**Statistisch jaaroverzicht van
identiteits-/documentfraude in
2021**

Steller:

Bureau Analyse, ECID

Contact:

ECID.IFK@mindef.nl

Maart 2022

Koninklijke
Marechau
ssee

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Inleiding.....	3
Leeswijzer	3
Samenvatting	4
Afkortingenlijst	7
1. Achtergrond	8
1.1 Het ECID en de afhandeling van identiteits-/documentfraude	8
1.2 Omschrijving modi operandi van identiteits-/documentfraude.....	9
1.2.1 Vals (identiteits)document.....	9
1.2.2 Vervalst (identiteits)document	9
1.2.3 Authentiek (identiteits)document	9
1.3 Kanttekeningen	10
2. Landelijk beeld	11
2.1 Identiteits-/documentfraude op grensoverschrijdingslocaties.....	12
2.1.1 Identiteits-/documentfraude op Nederlandse luchthavens van nationaal belang.....	15
2.1.2 Identiteits-/documentfraude op landsgrenzen	17
2.1.3 Identiteits-/documentfraude op maritieme doorlaatposten.....	18
2.2 Identiteits-/documentfraude geconstateerd door ID-Desken.....	19
2.2.1 Identiteits-/documentfraude met reis-, verblijfs- en/of andersoortige (identiteits)documenten.....	20
2.2.2 Documentfraude met betaalmiddelen.....	23
2.3 Identiteits-/documentfraude op aanmeldcentra	23
2.3.1 Ontwikkelingen I&R-proces in Nederland; re-design.....	23
2.3.2 Beeld identiteits-/documentfrauderegistraties	24
3. Fraude gepleegd met Nederlandse documenten	27
3.3.1 Meldingen in Nederland.....	27
3.3.2 Meldingen in Europa; het European Document Fraude database van Frontex	29
Bronnen	30

Inleiding

Voor u ligt het statistisch jaaroverzicht identiteits-/documentfraude 2021, opgesteld door bureau analyse van het Expertisecentrum Identiteitsfraude en Documenten (ECID). Dit jaaroverzicht is geschreven om u een inzicht te geven in de registraties van identiteits-/documentfraude gepleegd met reis-, verblijfs- en identiteitsdocumenten in 2021 die door het ECID in behandeling zijn genomen.

In 2019 is het statistische jaaroverzicht voor het eerst in beknoptere vorm verschenen. Na de positieve terugkoppeling van lezers in 2020, is er voor gekozen om ook het statistisch jaaroverzicht 2021 op een vergelijkbare manier vorm te geven.

Voor eventuele verdiepvragen kan contact worden opgenomen met bureau analyse via ECID.IFK@mindef.nl.

Leeswijzer

Het statistisch jaaroverzicht van 2021 is opgedeeld in drie hoofdstukken.

In het eerste hoofdstuk wordt een korte beschrijving gegeven van het ECID, de afhandeling van zaken gerelateerd aan identiteits-/documentfraude (paragraaf 1.1) en wordt een korte uiteenzetting gegeven van hetgeen onder identiteits-/documentfraude wordt verstaan, waaronder ook de modi operandi die door het ECID worden getypeerd als het gaat om fraude (paragraaf 1.2). In paragraaf 1.3 worden vervolgens nog enkele kanttekeningen geplaatst die van belang zijn om de in dit jaaroverzicht gerapporteerde statistieken op de juiste wijze te kunnen interpreteren.

In het tweede hoofdstuk gaat de aandacht uit naar registraties in het jaar 2021. Deze registraties tezamen vormen het landelijk beeld. De totstandkoming van het landelijk beeld is gebaseerd op registraties van identiteits-/documentfraude die te relateren zijn aan:

- grensoverschrijdingslocaties (paragraaf 2.1);
- registraties die betrekking hebben op onderkenningen die door documentdeskundigen werkzaam voor de ID-Desken van het ECID zijn gedaan (paragraaf 2.2), en;
- registraties die zijn gedaan in relatie tot fraude gedurende het Identificatie & Registratie (I&R) proces op aanmeldcentra in Nederland.

Hoofdstuk drie heeft betrekking op registraties van identiteits-/documentfraude specifiek gepleegd met Nederlandse reis-, verblijfs- en identiteitsdocumenten. In paragraaf 3.1 wordt een beeld gegeven van frauderegistraties die zijn opgemaakt door documentdeskundigen van het ECID, naar aanleiding van controles van Nederlandse (identiteits)documenten. In de tweede paragraaf (3.2) wordt een beeld geschetst van de registraties van identiteits-/documentfraude met Nederlandse (identiteits)documenten die geconstateerd zijn aan grensovergangen in aan het Europees Grenswachtagentschap (Frontex) rapporterende landen.

Samenvatting

In 2021 werden in totaal 2321 zaken en 4313 documenten in relatie tot identiteits-/documentfraude geregistreerd. Waar het aantal geregistreerde zaken in 2021 toenam, werd voor het aantal geregistreerde (identiteits)documenten juist een daling waargenomen. Deze daling is vooral te verklaren door een sterke afname van het aantal registraties van fraude met betaalmiddelen. Het aantal zaken en (identiteits)documenten dat in 2021 werd geregistreerd kwam met deze aantallen weer op vergelijkbaar niveau als voorgaande jaren, ondanks de aanhoudende invloed van de COVID-19 pandemie op het aantal reisbewegingen. Het ECID concludeert hieruit voorzichtig dat criminaliteit waaraan identiteits-/documentfraude faciliterend is zich niet laat remmen door COVID-19, maar leidt tot aanpassingen in het handelingspatroon.

Landelijk beeld: grensoverschrijdingslocaties

- Eveneens als voorgaande jaren hadden in 2021 de meeste registraties van identiteits-/documentfraude betrekking op onderkenningen op de grensoverschrijdingslocaties. Ondanks de voortdurende invloeden van de COVID-19 pandemie steeg in 2021 het aantal geregistreerde zaken (969 ten opzichte van 878 in 2020) en geregistreerde (identiteits)documenten (1465 ten opzichte van 1338 in 2020);
- Net als voorgaande jaren werd voornamelijk gefraudeerd met paspoorten, identiteitskaarten en rijbewijzen;
- Het meest prominent vertegenwoordigd zijn valse (identiteits)documenten. Het aandeel hiervan nam opnieuw licht toe. Opvallend is de daling van het aantal registraties van fraude met authentieke documenten, in het bijzonder onderkenningen van *imposters*. Het ECID merkt op dat deze vorm van fraude de laatste jaren een zekere mate van professionalisering laat zien. Deze ontwikkeling bemoeilijkt het onderkennen van *imposters* en is een mogelijke verklaring voor de daling in het aantal registraties hiervan;
- Hoewel fraude werd gepleegd met (identiteits)documenten met diverse landen van afgifte en opnieuw sprake was van grote diversiteit, blijven Europese (identiteits)documenten de voorkeur genieten boven niet-Europese (identiteits)documenten. In het merendeel van de gevallen betrof het fraude met fysiek aangeboden valse documenten (56,9 procent).

Landelijk beeld: luchthavens van nationaal belang

- Met 691 geregistreerde zaken en 1058 geregistreerde (identiteits)documenten, voerden de luchthavens ook in 2021 weer de ranglijst aan. De meeste zaken vonden plaats op de luchthaven Schiphol (607), gevolgd door Eindhoven (74). Op de overige Nederlandse luchthavens van nationaal belang (Groningen-Eelde, Maastricht-Aachen en Rotterdam-The Hague) vonden echter op beperkte schaal registraties van zaken van identiteits-/documentfraude plaats (10). Hoewel een eenduidige verklaring voor de verschillen tussen de luchthavens onderling ontbreekt, lijken de (logistieke) gelegenheden, het vluchtaanbod en de ticketprijzen vooral een belangrijke rol te spelen;
- Voor alle luchthavens geldt dat, ondanks de COVID-19 pandemie, een groei van de passagiersomvang is waargenomen. Deze groei was percentueel gezien groter dan de toename die werd waargenomen voor het aantal registraties van identiteits-/documentfraude. Deze constatering indiceert dat identiteits-/documentfraude niet zozeer beïnvloed wordt door de omvang van passagiersstromen, maar juist de specifieke kenmerken hiervan.

Landelijk beeld: landsgrenzen

- In navolging op de Nederlandse luchthavens zijn de meeste registraties van identiteits-/documentfraude gedaan op en rondom de Nederlandse landsgrenzen. Ook hier werd een lichte toename van het aantal registraties waargenomen. In 2021 werden 262 zaken (ten opzichte van 234 in 2020) en 387 (identiteits)documenten (ten opzichte van 314 in 2020) geregistreerd. Opvallend is dat identiteits-/documentfraude op de landsgrenzen de afgelopen

jaren een steeds groter aandeel omvat ten opzichte van het totaal aantal zaken op grensoverschrijdingslocaties;

- In tegenstelling tot luchthavens bleef het aantal geregistreerde reisbewegingen op de Nederlandse landsgrenzen vergelijkbaar met 2020. Het is daarom niet alleen opvallend dat het aantal onderkenningen van identiteits-/documentfraude toenam. Deze bevinding is extra opvallend omdat de KMar minder personen controleerde dan in 2020 het geval was;
- De meeste onderkenningen van identiteits-/documentfraude op de Nederlandse landsgrenzen werden gedaan bij controles van personenvoertuigen, met name op of nabij de Duits-Nederlandse grens;
- Opvallend was dat er op de landsgrenzen met toenemende mate fraude is waargenomen middels het tonen van valse, vervalste, authentiek en/of fantasie (identiteits)documenten op mobiele gegevensdragers. Het ECID veronderstelt dat fraudeurs deze "digitale" vorm van frauderen verkiezen boven het tonen van fysieke (identiteits)documenten in de veronderstelling de kans van onderkenning te verkleinen.

Landelijk beeld: maritieme doorlaatposten

- Over het algemeen geldt dat slechts incidenteel identiteits-/documentfraude bij reisgedrag via maritieme doorlaatposten en op andere maritieme locaties wordt waargenomen. Al jaren achtereenvolgens beslaat het percentage ten opzichte van het totaal aantal onderkenningen op grensoverschrijdingslocaties een zeer beperkte omvang. Daarbij was het aantal onderkenningen van identiteits-/documentfraude in 2021 opvallend laag. Verondersteld wordt dat "reguliere" wijzen van uitreizen vanuit Nederland onder de huidige migrantengroepen niet de voorkeur genieten ten.

Landelijk beeld: ID-Desken

- In 2021 werden in totaal 1032 zaken en 2488 (identiteits)documenten geregistreerd door documentdeskundigen werkzaam bij de ID-Desken van het ECID. In tegenstelling tot het aantal zaken, nam het aantal geregistreerde (identiteits)documenten in 2021 juist significant af. Deze afname wordt veroorzaakt door de afname van fraude met betaalmiddelen;
- In 2021 werden, in vergelijking met de voorgaande 4 jaar, beduidend meer (identiteits)documenten geregistreerd waarmee gefraudeerd werd;
- Net als voorgaande jaren werden in 2021 de meeste zaken aangedragen door de NP. Opvallend daarnaast is de toename van het aantal zaken die zijn aangedragen door de NLA, financiële instellingen en gemeenten. Hoewel voor deze ontwikkeling geen eenduidige verklaring bestaat, geldt voor deze instanties dat zij overwegend meldingen maakten van fraudegevallen die overeenkomstig waren aan door het ECID gerapporteerde fraudetrends;
- In 2021 werd bij de ID-Desken voornamelijk fraude geregistreerd die werd gepleegd met identiteitskaarten, gevolgd door fraude gepleegd met rijbewijzen en paspoorten. Bijna 80 procent van deze (identiteits)documenten waarmee gefraudeerd werd vals verklaard;
- Opvallend aan de zaken die in 2021 bij de ID-Desken zijn aangedragen is het toenemend aantal zaken van identiteits-/documentfraude gerelateerd aan cybercriminaliteit, waarbij veelal gebruik wordt gemaakt van vervalste, maar mogelijk niet fysiek bestaande, (identiteits)documenten.

Landelijk beeld: aanmeldcentra

- In 2021 is een grote stijging waargenomen in het aantal registraties van identiteits-/documentfraude bij de Nederlandse aanmeldcentra. Waar in 2020 nog 173 zaken en 202 (identiteits)documenten werden geregistreerd, waren dat in 2021 320 zaken en 360 (identiteits)documenten;
- Van de 360 (identiteits)documenten waarmee identiteits-/documentfraude werd gepleegd, betrof het ook in 2021 weer overwegend fraude gepleegd met paspoorten. Het merendeel van deze geregistreerde (identiteits)documenten waarmee fraude werd gepleegd betrof vervalste documenten (48 procent);
- Net als in voorgaande jaren werd identiteits-/documentfraude vrijwel altijd gepleegd met (identiteits)documenten van het land waaruit asielaanvragers afkomstig waren. Daarmee

kenmerkt het fraudebeeld zich op deze locaties als totaal anders dan op andere locaties in Nederland.

Fraude gepleegd met Nederlandse (identiteits)documenten

- Bij controles van Nederlandse (identiteits)documenten door het ECID werden er in 2021 197 zaken en 227 (identiteits)documenten geregistreerd omdat sprake was van identiteits-/documentfraude. Er is sprake van een afname van registraties van zowel zaken als (identiteits)documenten ten opzichte van 2020;
- Net als in voorgaande jaren werden de meeste fraudezaken met Nederlandse (identiteits)documenten geregistreerd door documentdeskundigen van de ID-Desken;
- Identiteits-/documentfraude gepleegd met Nederlandse (identiteits)documenten kenmerkt zich door fraude gepleegd met fysieke (identiteits)documenten, maar ook in digitale vorm. Opvallend voor fraude met Nederlandse (identiteits)documenten was de afname van het aantal frauderegistraties bij digitale controles, terwijl het aantal keer dat fraude werd geconstateerd tijdens digitale controles in algemene zin juist toenam;
- Het merendeel van de Nederlandse documenten waarmee identiteits-/documentfraude werd gepleegd betrof vervalste paspoorten;
- Voor wat betreft fraude met Nederlandse documenten in Europa werden in 2021 268 registraties van identiteits-/documentfraude gedaan. Deze meldingen betroffen veelal fraude met Nederlandse paspoorten en identiteitskaarten. De meest opvallende constatering is het frequente gebruik van Nederlandse paspoorten door *imposters*.

Afbeelding 1: Visuele weergave van statistische gegevens identiteits-/documentfraude 2021.

Afkortingenlijst

AAS	Amsterdam Airport Schiphol
AC	Aanmeldcentrum
ACTA	Aanmeldcentrum Ter Apel
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
ECID	Expertisecentrum Identiteitsfraude en Documenten
EDF	European Document Fraude
EER	Europese Economische Ruimte
EG	Europese Gemeenschappen
FIOD	Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst
Frontex	Europees Grenswachtagentschap
FSD	Falsificaten Schiphol Desk
ILO	Immigration Liaison Officer
IND	Immigratie- en Naturalisatiedienst
I&R	Identificatie & Registratie
KMar	Koninklijke Marechaussee
LO	Liaison Officer
NLA	Nederlandse Arbeidsinspectie
NP	Nationale Politie
WID	Wet op de Identificatieplicht

1. Achtergrond

1.1 Het ECID en de afhandeling van identiteits-/documentfraude

Het ECID is een samenwerkingsverband tussen de Koninklijke Marechaussee (KMar) en de Nationale Politie (NP). De KMar heeft vanuit haar werkzaamheden binnen de grenspolitietoek expertise opgebouwd ten aanzien van identiteitsvaststelling en identiteitsfraude, in het bijzonder op het gebied van reis-, verblijfs- en identiteitsdocumenten. Deze expertise wordt geborgd binnen het ECID en van daaruit ingezet voor de eigen taakstelling en ten behoeve van die van andere partijen betrokken bij de uitgifte, controle en beëindiging van een identiteit. Deze expertise wordt samengebracht binnen het ECID (KMar, 2017).

Het ECID kent zes vooruitgeschoven posten die fungeren als aanspreekpunt voor onderzoek aan reis-, verblijfs- en (identiteits)documenten op het hoogste expertiseniveau. Dit zijn de Falsificaten Schiphol Desk (FSD), vier ID-Desken en een post op het aanmeldcentrum Ter Apel (ACTA). Zij hebben als hoofdtaak het onderzoeken van reis-, verblijfs- en identiteitsdocumenten, het vaststellen van de authenticiteit ervan, het opmaken van het technisch proces-verbaal met betrekking tot deze documenten en (in sommige gevallen) de verdere afhandeling van het (strafrechtelijke) onderzoek. Daarnaast leveren zij een belangrijke bijdrage aan de informatiepositie van het ECID en wordt voorlichting en technische ondersteuning gegeven aan publieke en private (keten)organisaties (KMar, 2017).

Eén van de vooruit geschoven posten van het ECID is de FSD. De FSD handelt identiteits-/documentfraude af die in eerste aanleg wordt opgemerkt tijdens grenspassages op de luchthaven Schiphol. Deze zaken worden aangedragen door personeel werkzaam op de luchthaven. Veelal betreft dit werknemers van de KMar, maar zaken kunnen ook worden aangeleverd door andere (keten)organisaties, waaronder de Douane, de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), vertegenwoordigers van buitenlandse immigratiediensten en beveiligingsdiensten. Daarnaast kan de FSD tevens een helpdeskfunctie vervullen bij onderzoek aan reis-, verblijfs- en identiteitsdocumenten op andere KMar werklocaties en voor publieke en private (keten)organisaties die zich niet op of rondom de luchthaven Schiphol bevinden.

Naast de FSD heeft het ECID vier ID-Desken. Deze ID-Desken zijn gevestigd op KMar werklocaties in Eindhoven, Rotterdam, Badhoevedorp en Zwolle en bedienen ieder een specifieke regio in Nederland. Deze ID-Desken onderzoeken reis-, verblijfs- en identiteitsdocumenten die binnen hun regio worden onderkend. Enerzijds betreft dit zaken aangedragen door de KMar, maar daarnaast bedienen zij diverse andere publieke en private (keten)organisaties zoals de NP, gemeenten, financiële instellingen, uitzendbureaus en de Fraude Helpdesk. Naast het zijn van aanspreekpunt voor en het uitvoeren van onderzoek aan reis-, verblijfs- en identiteitsdocumenten, beschikken zij ook expertise op het gebied van betaalmiddelen. Als geconstateerd wordt dat sprake is van identiteits-/documentfraude maken zij (bij strafrechtelijke vervolging) een proces-verbaal op.

Tot slot heeft de KMar een vooruit geschoven post op het ACTA. Op het ACTA worden de reis-, verblijfs- en identiteitsdocumenten van vreemdelingen in het asielproces gecontroleerd tijdens het I&R-proces dat zij doorlopen, alsmede tijdens de asiel- en nareisprocedure. Op dit moment vindt controle van reis-, verblijfs- en identiteitsdocumenten ook nog plaats op aanmeldcentrum (AC) Budel, echter wordt dit niet vanuit het ECID georganiseerd. Eventuele bijzonderheden op het gebied van identiteits-/documentfraude worden in dit geval aangebracht bij de vooruitgeschoven post van het ECID op ACTA, waarna document onderzoek plaatsvindt en eventueel een proces-verbaal wordt opgemaakt.

1.2 Omschrijving modi operandi van identiteits-/documentfraude

Bij identiteits-/documentfraude kan op verschillende manieren gewerkt worden. Indien sprake is van fraude met (identiteits)documenten worden door het ECID drie categorieën onderscheiden; een (identiteits)document kan vals, vervalst of authentiek zijn. Bij elk van deze categorieën horen één of meerdere modi operandi. Deze modi operandi zullen in de onderstaande sub-paragrafen worden toegelicht.

1.2.1 Vals (identiteits)document

Een vals (identiteits)document is een compleet nagemaakt (bestaand) (identiteits)document. Dit wordt ook wel een reproductie of nabootsing genoemd. Een vals (identiteits)document kan soms ook afgeleid worden van een kopie of scan. In dat geval wordt gesproken van de modus operandi kopie/scan van een vals fysiek document.

1.2.2 Vervalst (identiteits)document

Een vervalst (identiteits)document is een goed (authentiek) document waaraan onrechtmatige aanpassingen, toevoegingen of verwijderingen zijn gepleegd. Dit kan op een aantal manieren gebeuren:

- Personaliabladzijde: vals, vervalst of (gedeeltelijk) vervangen
- Verblijfsvergunning: blanco gestolen, vals of vervalst
- Visum: blanco gestolen, vals of vervalst
- Blanco gestolen
- Valse stempel(s)
- Bladzijde(n) vervangen (anders dan personaliabladzijde)
- Foto vervangen
- Variabele gegevens vervalst
- Pagina('s) verwijderd
- Gemanipuleerde kopie¹
- Kopie/scan van vervalst fysiek (identiteits)document
- Overige vervalsingen

1.2.3 Authentiek (identiteits)document

Een authentiek (identiteits)document is een technisch goed (identiteits)document. Met een technisch goed (identiteits)document kan echter wel identiteits-/documentfraude gepleegd worden. Dit kan op de volgende manieren:

- Geen gelijkenis (ook wel *lookalike* of *imposter* genoemd)²
- Frauduleus verkregen³
- *Morphing*⁴
- Fantasie⁵

¹ Door kennis en ervaring opgedaan door jaren van onderzoek aan kopieën en scans van uiteenlopende documenten, is het mogelijk meer gedetailleerd aan te geven waar de kopie of scan van geproduceerd is. In sommige gevallen is dan ook op te maken of het een kopie is van een vals of vervalst document, of een kopie van een authentiek document, waarna aan de kopie veranderingen zijn gepleegd.

² Bij een zaak van geen gelijkenis worden geen technische afwijkingen aan het document gevonden. De persoon die het document gebruikt is echter niet de tenaamgestelde. De persoon met het document doet zich voor als een ander. Het vaststellen van deze vorm van fraude kan alleen indien een afwijking tussen de verdachte en de foto in het document geconstateerd wordt.

³ Dit zijn authentieke documenten die zijn afgegeven na het overleggen van een vals of vervalst document. Het document is daarmee op valse gronden verkregen. Op deze manier kan een andere identiteit worden aangenomen.

⁴ Een document is *gemorphed* als de houderfoto van het document door technische manipulatie bestaat uit beeltenissen van meer dan één persoon. Deze manipulatie vindt op een dusdanige wijze plaats dat elk van deze personen het document zou kunnen gebruiken.

⁵ Een fantasiedocument is een niet officieel bestaand document. Het document is dan niet vals of vervalst, omdat een origineel van dit document simpelweg niet bestaat en niet door een staat of volkenrechtelijke organisatie is afgegeven. Het document is dus technisch gezien goed. Dit soort documenten hebben vaak het voorkomen van een document wat door een bevoegde en/of erkende autoriteit is afgegeven.

1.3 Kanttekeningen

Om de in hoofdstuk 2 weergegeven informatie op de juiste wijze te kunnen interpreteren, zijn in deze paragraaf een aantal belangrijke kanttekeningen opgenomen.

- In dit statistische jaaroverzicht worden alleen de zaken besproken die bij het ECID zijn aangedragen. Vanwege het ontbreken van een uniforme en centrale registratie van identiteits-/documentfraude bij de verschillende partijen die zich hiermee bezig houden, kan geen gefundeerde uitspraak gedaan worden over de totale omvang ervan.
- Ten aanzien van de zaken die van (keten)organisaties afkomstig zijn, dient te worden opgemerkt dat zaaks- en persoonsgerelateerde informatie niet (altijd) in operationele KMar-systemen (kan) word(t)(en) vastgelegd. Dit is een gevolg van het ontbreken van uniforme en centrale registratie van identiteits-/documentfraude. Dit kan van invloed zijn op de informatiepositie van het ECID.
- Het begrip "(identiteits)documenten" kan breed geïnterpreteerd worden. Vertrekpunt voor de definitie van "(identiteits)documenten" voor dit jaaroverzicht, zijn de documenten waarmee in bij de wet aangewezen gevallen de identiteit van personen vastgesteld kan worden (artikel 1 van de Wet op de Identificatieplicht). Het betreft geldige reisdocumenten, identiteitskaarten, geldige documenten waarover een vreemdeling moet beschikken ter vaststelling van de identiteit, nationaliteit en verblijfsrechtelijke positie, een geldig nationaal, diplomatiek of dienstpaspoot dat is afgegeven door een andere lidstaat van de Europese Gemeenschappen (EG) of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende Europese Economische Ruimte (EER), een geldig rijbewijs dat is afgegeven op basis van de Wegenverkeerswet (al dan niet specifiek onder 107 Wegenverkeerswet 1994) of een rijbewijs afgegeven door een andere lidstaat van de EG of een staat die partij is bij de Overeenkomst EER⁶. Gezien het beperkte deel aan andersoortige (identiteits)documenten worden deze wel meegenomen in de totaalomvang.

⁶ Waarvan de houder in Nederland woonachtig is, de geldigheid in Nederland niet is verstreken, aan de houder geen administratieve maatregel als bedoeld in paragraaf 9 van hoofdstuk VI van de Wegenverkeerswet 1994 is opgelegd of aan hem niet de bijkomende straf bedoeld in artikel 179 van die wet is opgelegd en mits het rijbewijs is voorzien van een pasfoto van de houder.

2. Landelijk beeld

Omvang

In dit hoofdstuk wordt het landelijk beeld geschetst van de door het ECID geregistreeerde omvang van identiteits-/documentfraude in 2021. Het gaat hier om registraties waarbij sprake is van identiteits-/documentfraude waarbij gefraudeerd is met (identiteits)documenten, waaronder ook betaalmiddelen. **In totaal werden door het ECID 2321 zaken met 4313 (identiteits)documenten geregistreerd in relatie tot identiteits-/documentfraude. Van de 4313 (identiteits)documenten betrof het in 1091 gevallen betaalmiddelen. In 2020 werden 1990 zaken en 9341 (identiteits)documenten geregistreerd. Daarmee nam het aantal zaken van identiteits-/documentfraude in vergelijking met 2020 toe met 16,6 procent en nam het aantal bij deze zaken behorende (identiteits)documenten met 53,8 procent af.** Verschillende factoren bleken van invloed op de ontwikkeling van de omvang. Alvorens wordt ingegaan op deze factoren, dient te worden opgemerkt dat specifiek voor de afname van het aantal (identiteits)documenten geldt dat de daling met name werd veroorzaakt door significant minder constatering van fraude met betaalmiddelen.

Factoren van invloed

Uit de statistische gegevens over de afgelopen vijf jaar kan worden opgemaakt dat er wisselend sprake is van een toe- of afnemende omvang van registraties van identiteits-/documentfraude. Verklaren waarom het ene jaar meer en het andere jaar minder registraties plaatsvinden is niet eenvoudig. Verklaringen zijn zelden eenduidig omdat een veelheid aan lokale, nationale en mondiale factoren van invloed zijn. Het samenspel van deze factoren resulteert in een patroon gedreven door vraag en aanbod, net als op de reguliere markt (Duijn, 2016; Van Dijk, 2012; Trouw, 2018). In geval van identiteits-/documentfraude komt daar bij dat het een zogenaamd "facilitair delict" betreft. Dit betekent dat identiteits-/documentfraude faciliterend is aan een specifiek doel. Dit doel (veelal in de vorm van gewin) kan een criminele aard hebben (KMar, 2017). Door de eigen factoren van invloed gedreven dynamiek van de criminele markt die met het plegen van identiteits-/documentfraude wordt gefaciliteerd, werkt daarmee door op de ontwikkeling van identiteits-/documentfraude in het geheel.

Invloed van COVID-19

Sinds 2020 is ook de COVID-19 pandemie een belangrijke factor van invloed gebleken (Europol, 2021). Dit werd ook geconcludeerd door het ECID in het statistisch jaaroverzicht van 2020 naar aanleiding van de daling van het aantal identiteits-/documentfrauderegistraties in dat jaar. Ook merkten documentdeskundigen op dat minder (identiteits)documenten werden aangeboden voor controle, in het bijzonder tijdens de eerste *lockdown* in 2020. De daling werd door het ECID echter "marginaal" genoemd, wanneer dit werd afgezet tegen de significante afname van reisbewegingen op lokaal, nationaal en mondiaal niveau. Het ECID veronderstelde, gezien het in verhouding relatief omvangrijk gebleven aantal registraties van identiteits-/documentfraude, dat de COVID-19 pandemie mogelijk minder sterk van invloed was op (migratie)criminaliteit dan (in eerste instantie) werd gedacht. Deze veronderstelling wordt gesterkt door Europol (2021), welke stelt dat de markt voor bijvoorbeeld mensensmokkel in stand is gebleven, en de statistieken van het ECID over het jaar 2021. **De omvang van het aantal zaken van identiteits-/documentfraude nam namelijk toe tot op een niveau vergelijkbaar met de situatie pre COVID-19, dit terwijl de reisintensiteit nog steeds significant lager lag dan pre COVID-19. Het ECID concludeert daarmee voorzichtig dat (migratie)criminaliteit zich slechts tijdelijk liet "beïnvloeden". De COVID-19 pandemie lijkt, in ieder geval voor verschillende criminaliteitsvormen in Nederland, te zijn geworden tot "het nieuwe normaal". Daarbij impliceert het aantal registraties van identiteits-/documentfraude geen schaarste in het aanbod op deze specifieke criminele markt. In geval van migratiecriminaliteit ziet het ECID dat COVID-19 wél duidelijk leidde tot aanpassingen in het handelingspatroon (modus operandi). Dit indiceert dat eventuele betrokken criminele organisaties een groot adaptief vermogen hebben, wat onderschreven wordt door Europol (2021).**

In dit hoofdstuk gaat aandacht uit naar constatering van identiteits-/documentfraude op nationaal niveau. In paragraaf 2.1 gaat aandacht uit naar het beeld van identiteits-/documentfraude op grensoverschrijdingslocaties. Onderkenningen van identiteits-/documentfraude op zowel buiten- als

binnengrenzen worden beschouwd. Tevens is gekeken naar onderkenningen die plaatsvonden tijdens een transit via Nederland en onderkenningen die werden gedaan nabij grensoverschrijdingslocaties. In sub-paragrafen wordt voorts onderscheid gemaakt tussen registraties op luchthavens, landsgrenzen en maritieme doorlaatposten.

Paragraaf 2.2 gaat over registraties van identiteits-/documentfraude die zijn gemaakt door documentdeskundigen werkzaam voor de ID-Desken van het ECID. Dit beeld heeft (vooral) betrekking op incidenten die in Nederland hebben plaatsgevonden. Hiermee is het mogelijk om een beeld te schetsen van de door het ECID geregistreerde omvang van identiteits-/documentfraudeproblematiek in Nederland. Documentdeskundigen werkzaam voor de ID-Desken van het ECID krijgen ook verzoeken uit het buitenland. Deze verzoeken kennen op enigerlei wijze relevantie voor Nederland en zijn daarom ook meegenomen in deze beeldschets.

In de laatste paragraaf (2.3) wordt het beeld geschetst van identiteits-/documentfraude dat plaatsvindt gedurende het I&R-proces op aanmeldcentra in Nederland. Vanwege het specialistische proces, de afwijkende rol van de documentdeskundigen ter plaatse in vergelijking met andere vooruit geschoven posten van het ECID en de relatie tot migratiestromen die zich naar, via of vanuit Nederland voltrekken, wordt aan onderkenningen die gedurende dit proces plaatsvinden een aparte paragraaf gewijd.

2.1 Identiteits-/documentfraude op grensoverschrijdingslocaties

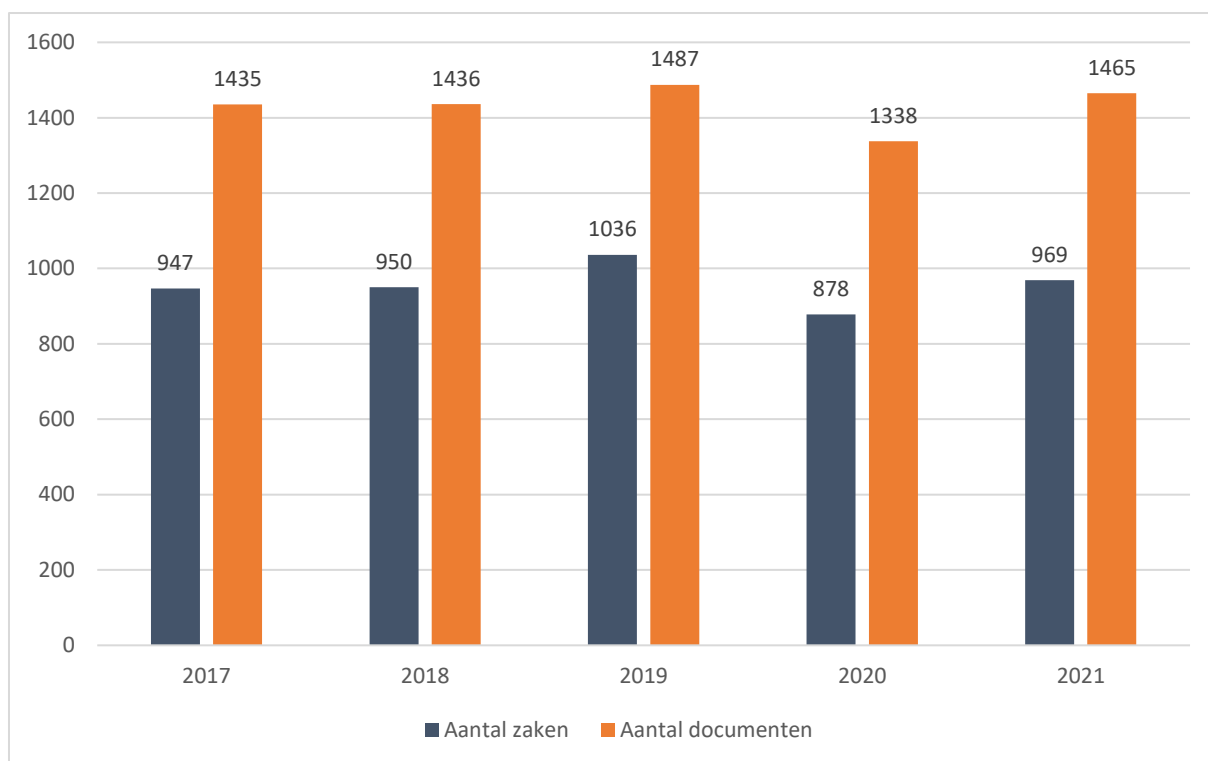
Identiteits-/documentfraude komt bij het passeren van grenzen van landen veelvuldig voor. De KMar komt hier gezien haar taakstelling dan ook veelvuldig mee in aanraking en dit is gedurende de COVID-19 situatie niet anders gebleken. De KMar geeft op aangewezen locaties uitvoering aan grensbewaking op buitengrenzen en grenstoezicht op binnengrenzen. Buitengrenzen zijn grensovergangen waarbij het Schengengebied via Nederland wordt ingereisd, of wanneer er vanuit Nederland wordt uitgereisd naar een land dat geen onderdeel uitmaakt van het Schengengebied. Op deze grenzen vindt grensbewaking plaats. Buitengrenzen bevinden zich op alle Nederlandse luchthavens, op maritieme doorlaatposten, op Amsterdam en Rotterdam Centraal Station. De twee genoemde treinstations hebben sinds 2020 buitengrenzen als gevolg van de komst van de verbinding van de Eurostar trein tussen Nederland en Groot-Brittannië. Binnengrenzen zijn grenzen tussen de verschillende Schengenlanden. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen landsgrenzen, luchtgrenzen en maritieme grenzen. Voor deze grenzen is grenstoezicht van toepassing.

Tot en met 2019 was een voorzichtige toename te zien van het aantal onderkenningen van identiteits-/documentfraude op grensoverschrijdingslocaties. Dit beeld veranderde in 2020, toen het COVID-19 virus in maart van dat jaar Nederland bereikte; voor het eerst sinds 2017 nam de omvang van registraties af. De situatie rondom COVID-19 bleef ook in 2021 onverminderd actueel. Desondanks steeg het aantal registraties van identiteits-/documentfraude, zo is te zien in grafiek 1 op bladzijde 13). **In 2021 werden 969 zaken geregistreerd en werd gefraudeerd met 1465 (identiteits)documenten. Ten opzichte van 2020 betreft het een stijging van 10,4 procent van het aantal zaken en 9,5 procent van het aantal (identiteits)documenten.**

Net als in voorgaande jaren werd fraude voornamelijk gepleegd met paspoorten, identiteitskaarten en rijbewijzen. In tabel 1 is per documentcategorie een weergave gegeven van het aantal onderkenningen in 2021 en 2020, waarbij een vergelijking tussen deze jaartallen wordt gemaakt. Van de categorie paspoorten werden nationale paspoorten bij uitstek het meest onderkend (465). Fraude met andersoortige paspoorten werd 63 keer geconstateerd. Bij rijbewijzen ging het in 251 gevallen om nationale rijbewijzen en in 14 gevallen internationale rijbewijzen. Fraude met verblijfsdocumenten betrof in 93 gevallen fraude gepleegd met een verblijfsvergunning en zeven keer een visum. Bij betaalmiddelen ging het om 29 bankbiljetten en 18 credit-/debitcards.

Omvang

Fraude per document-categorie

Grafiek 1: Aantal registraties identiteits-/documentfraude (zaken en documenten) op grensoverschrijdingslocaties in de periode 2017-2021.

Soort document	2021	% van totaal	2020	% van totaal
Paspoorten	528	36,0%	436	32,6%
Identiteitskaarten	465	31,7%	416	31,1%
Rijbewijzen	265	18,1%	276	20,6%
Verblijfsdocumenten ⁷	100	6,9%	97	7,2%
Overig ⁸	60	4,1%	65	4,9%
Betaalmiddelen ⁹	47	3,2%	48	3,6%
TOTAAL	1465	100%	1338	100%

Tabel 1: Overzicht van identiteits-/documentfrauderegistraties per soort document in 2020 en 2021.

Ten opzichte van 2020 nam het aantal onderkenningen van de meeste categorieën (identiteits)documenten toe. De sterkste stijging betreft de categorie paspoorten (21,1 procent), gevolgd door identiteitskaarten (11,8 procent). Ten aanzien van de onderkenningen van identiteitskaarten valt op dat de verhouding ten opzichte van het totaal aantal onderkende (identiteits)documenten waarmee gefraudeerd werd nagenoeg gelijk bleef (zie tabel 1). Het aantal bij grensoverschrijdingen onderkende rijbewijzen nam iets af. Dit is opvallend gezien de significante stijging die in 2020 werd waargenomen (39,5 procent) en de stijging van het aantal onderkende rijbewijzen door documentdeskundigen werkzaam voor de ID-Desken van het ECID in 2021 (zie paragraaf 2.2). Ondanks het feit dat in 2021 minder fraude met rijbewijzen werd geconstateerd op grensoverschrijdingslocaties is ten opzichte van vóór 2020 sprake van een omvangrijk aantal.

Het ECID kijkt ook naar de wijze waarop gefraudeerd wordt met (identiteits)documenten. In tabel 2 staat daarom het aantal onderkenningen van (identiteits)documenten weergegeven per modus

⁷ Verblijfsvergunningen en visa.

⁸ Overige documenten betreffen onder andere zeemansboekjes/-identiteitskaarten, zorg(verzekerings)passen, op naam gestelde vervoersbewijzen, vaccinatieboekjes, huwelijkscertificaten, enzovoorts.

⁹ Bankbiljetten, credit-/debitcards.

**Modi
Operandi
van fraude**

operandi van fraude. In vrijwel alle gevallen was sprake van fraude met fysieke (identiteits)documenten.

Modus operandi van fraude	2021	2020
Vals	833	747
Vervalst	356	277
Authentiek	251	309
Fantasie	25	5
TOTAAL	1465	1338

Tabel 2: Overzicht van de modus operandi van fraude van (identiteits)documenten in de periode 2020 en 2021.

Net als in 2020 betreft in 2021 meer dan de helft van het aantal onderkenningen valse (identiteits)documenten. In 2021 kreeg 56,9 procent van de (identiteits)documenten waarmee gefraudeerd werd van documentdeskundigen het oordeel vals. In 2020 betrof dit 55,8 procent. In 2020 concludeerde het ECID al dat de omvang van het aantal onderkenningen van valse (identiteits)documenten was toegenomen ten opzichte van 2019 (toen 41,9 procent van het totaal). Het is daarmee een voortzetting van de in 2021 waargenomen trend. Het aandeel (identiteits)documenten met de modi operandi vervalst en fantasie laat in 2021 een lichte toename zien. Het aantal onderkenningen van authentieke (identiteits)documenten nam af, in het bijzonder de onderkenningen van imposters. Deze daling is opmerkelijk, gezien de stijgingen in 2019 en 2020, maar is wel in lijn met andere Europese landen (Frontex, 2021; Frontex, 2022). Waarom er minder fraude met authentieke (identiteits)documenten werd onderkend is niet eenduidig te verklaren. Wel merkt het ECID op dat deze vorm van fraude de laatste jaren een zekere mate van professionalisering laat zien en het onderkennen ervan daarmee wordt bemoeilijkt.

Qua (vermeende) landen van afgifte van (identiteits)documenten waarmee fraude is gepleegd, geldt dat in 2021 gebruik is gemaakt van (identiteits)documenten van 97 verschillende landen. Dit aantal komt exact overeen met 2020. De frequentie waarmee fraude geconstateerd werd per land van afgifte, varieerde van een enkele keer tot 195 keer. Deze grote diversiteit maakt duidelijk dat het aanbrengen van een focus op specifieke (identiteits)documenten niet dekkend is. Wél doen de statistieken van de laatste jaren indiceren dat (identiteits)documenten van bepaalde landen frequenter gebruikt worden dan anderen. **Zo worden Europese (identiteits)documenten vaker gebruikt dan niet-Europese. Dit geldt met name als het doel het bereiken van een Europees (Schengen)land is. Met Europese (identiteits)documenten kan in veel gevallen namelijk zonder visum of ander verblijfsdocument naar/in het Schengengebied gereisd/verbleven worden. Verder geldt een minimale controle bij een verzoek tot inreis als gereisd wordt vanuit een land buiten het Schengengebied.**

In 2021 werd 195 keer gefraudeerd met (identiteits)documenten van Griekenland. Net als in voorgaande jaren zijn Griekse (identiteits)documenten hiermee het sterkst vertegenwoordigd in het fraudebeeld. Navolgend op Griekenland zijn de (identiteits)documenten van Roemenië (128), Italië (86), Spanje (77) en België (65). Met de genoemde top vijf is sprake van een wijziging ten opzichte van 2020. In 2020 werd de top vijf namelijk ingevuld door (identiteits)documenten van Griekenland (155), Frankrijk (115), Roemenië (85), Italië (84) en Spanje (66). Het aantal registraties van fraude met Griekse, Roemeense en Spaanse (identiteits)documenten nam daarmee relatief sterk toe (respectievelijk 25,8, 16,7 en 50,6 procent). Het aantal registraties van fraude met Italiaanse (identiteits)documenten was bijna overeenkomstig aan 2020. Opvallend is dat de Franse (identiteits)documenten in 2021 niet naar voren komen in de top vijf. In 2021 werd fraude met Franse (identiteits)documenten 64 keer geregistreerd; een afname van 44,3 procent. Nieuw in de top vijf zijn de Belgische (identiteits)documenten. In 2020 werden 39 onderkenningen gedaan tegenover 65 in 2021; een stijging van 66,7 procent. Het ECID heeft geen eenduidige verklaring voor genoemde ontwikkelingen. Wél is het het ECID opgevallen dat op Europees niveau bepaalde verschuivingen te zien zijn van de frequentie waarmee (identiteits)documenten van bepaalde landen

**Fraude per
land van
afgifte**

van afgifte onderkend worden. Dit indiceert dat fraudetrends zich binnen verschillende Europese landen manifesteren en daarmee de ene keer meer en de andere keer juist minder zichtbaar zijn.

Tot slot is gekeken naar de herkomst van personen die identiteits-/documentfraude pleegden. In 2021 waren fraudeurs afkomstig uit 88 verschillende herkomstlanden. Significant vaker waren fraudeurs afkomstig uit Turkije (284) en Syrië (139). De top vijf bestaat verder uit de Albanese (78), Roemeense en Somalische (beide 35) nationaliteit. Opvallend aan de statistieken van 2021 is dat vooral het aantal personen met de Turkse nationaliteit sterk is toegenomen ten opzichte van 2020 (182). Het aantal personen met de Syrische (141), Albanese (74) en Roemeense (41) nationaliteit bleef nagenoeg gelijk, maar laten een relatieve daling zien. De Iraanse nationaliteit kwam in 2021 niet naar voren in de top vijf (27 registraties). De Somalische nationaliteit is nieuw in de top vijf. In 2020 werd de Somalische nationaliteit 18 keer geregistreerd.

Herkomst van fraudeurs

2.1.1 Identiteits-/documentfraude op Nederlandse luchthavens van nationaal belang¹⁰

Omvang

Net als in 2020 vonden de meeste registraties van identiteits-/documentfraude plaats op Nederlandse luchthavens van nationaal belang. Ten opzichte van vorig jaar is sprake van een toename van 15,2 procent. Er werd fraude gepleegd met 1058 (identiteits)documenten. Het aantal zaken dat werd geregistreerd laat daarmee (percentueel) een iets sterkere stijging zien. Dit betekent dat er bij onderkenningen van identiteits-/documentfraude op de genoemde luchthavens in Nederland in 2021 gemiddeld genomen per individuele zaak met minder (identiteits)documenten gefraudeerd werd dan in 2020 het geval was.

Dat sprake is van een relatief sterke vertegenwoordiging van identiteits-/documentfraude op Nederlandse luchthavens van nationaal belang is iets wat al jaren achtereenvolgens zichtbaar is. Tabel 3 geeft een weergave van het aantal geregistreerde zaken van identiteits-/documentfraude op Nederlandse luchthavens. Dit aantal is ook afgezet tegen het totaal aantal zaken op grensoverschrijdingslocaties. De percentages in de laatste kolom geven aan dat over de laatste jaren een overwegend dalende tendens te zien is. Hoewel in 2021 sprake is van een lichte toename, ligt het aandeel zaken op luchthavens lager dan in voorgaande jaren (2020 uitgezonderd).

Jaar	Aantal zaken op de luchthavens	Totale aantal zaken bij een grensoverschrijding	% ten opzichte totaal
2021	691	969	71,3%
2020	600	878	68,3%
2019	792	1036	76,4%
2018	761	950	80,1%
2017	704	947	74,3%

Tabel 3: Aantal identiteits-/documentfraude zaken op Nederlandse luchthavens in de periode 2017 tot en met 2021.

Net als in 2020 was de intensiteit van het reisverkeer op de Nederlandse luchthavens van nationaal belang in 2021 sterk onderhevig aan de invloed van de COVID-19 pandemie. Zowel in 2020 als in 2021 resulteerde dit in significante afnames van het aantal reisbewegingen ten opzichte van de periode pre COVID-19. Echter was in 2021 op alle Nederlandse luchthavens van nationaal belang wel sprake van een groei van de passagiersomvang ten opzichte van 2020. De sterkste groei werd gezien op de luchthaven Rotterdam-The Hague. Op deze luchthaven nam het aantal passagiers toe van ongeveer 0,5 miljoen in 2020 naar zo'n 0,8 miljoen in 2021. Ondanks het feit dat de passagiersomvang op de luchthaven Rotterdam-The Hague, maar ook Groningen-Eelde en Maastricht-Aachen toenam, was deze niet van invloed op het aantal registraties met betrekking tot identiteits-/documentfraude. Op de luchthaven Eindhoven en Schiphol groeide de passagiersomvang

Invloed van COVID-19 op passagiersomvang

¹⁰ De Nederlandse luchthavens van nationaal belang betreffen Eindhoven, Groningen-Eelde, Maastricht-Aachen, Rotterdam-The Hague en Schiphol.

van respectievelijk 2,1 naar 2,7 miljoen en 20,9 naar 25,5 miljoen (KMar, 2022a; CBS, 2022a; AAS, 2021). **Het ECID constateert dat sprake is van een meer omvangrijke groei van het aantal passagiers op de Nederlandse luchthavens van nationaal belang, dan het aantal geregistreerde zaken van identiteits-/documentfraude. Hoewel deze bevinding op verschillende wijzen kan worden geïnterpreteerd, indiceert het volgens het ECID dat door het vergelijkbaar aantal registraties van identiteits-/document in 2021 en 2019¹¹, het onderkennen van identiteits-/documentfraude niet zozeer in verband staat met de omvang van de passagiersstroom, maar juist de kenmerken ervan.**

Schiphol en Eindhoven

Op de luchthaven Schiphol werden, net als in voorgaande jaren, de meeste registraties van identiteits-/documentfraude gedaan. In 2021 werden 607 zaken en 947 (identiteits)documenten geregistreerd, ten opzichte van 520 zaken en 847 (identiteits)documenten in 2020. Het aantal zaken steeg daarmee met 16,7 procent en het aantal onderkende (identiteits)documenten met 11,8 procent. Navolgend op de luchthaven Schiphol werden op de luchthaven Eindhoven de meeste registraties gedaan; 74 zaken en 99 (identiteits)documenten. In 2020 werden 72 zaken en 108 (identiteits)documenten geregistreerd. Daarmee is er in 2021 sprake van een lichte stijging van het aantal zaken (2,8 procent) en een lichte daling van het aantal onderkende (identiteits)documenten (8,3 procent). Op beide luchthavens waren er ten opzichte van 2020 geen grote veranderingen op het gebied van vluchtaanbod (KMar, 2022a).

Overige luchthavens

Op de overige Nederlandse luchthavens van nationaal belang werden in 2021 in totaal 10 zaken geregistreerd en 12 (identiteits)documenten. Ondanks het feit dat sprake is van een lichte stijging ten opzichte van 2020, is het aantal registraties op deze luchthavens in verhouding tot Eindhoven en Schiphol beperkt te noemen. **Dat er op deze luchthavens zelden identiteits-/documentfraude wordt geregistreerd lijkt afhankelijk van een veelheid van factoren, waarvan vluchtaanbod, logistieke gelegenheden en ticketprijzen slechts enkele (vermoedelijke) voorbeelden zijn (KMar, 2022b).**

Reis richting

Ten aanzien van de reisroutes waarop identiteits-/documentfraude een rol van betekenis blijkt te spelen, geldt dat er nauwelijks afwijkingen te zien zijn ten opzichte van eerdere jaren. Ook in 2021 werden de meeste identiteits-/documentfrauderegistraties gedaan bij een reis naar of via Nederland en in verhouding nam het aandeel ten opzichte van het totaal zelfs toe. In de meeste gevallen werd vertrokken vanuit een Schengenland (334). 212 keer werd vertrokken vanuit een land van buiten het Schengengebied. Ten opzichte van 2019 en 2020 nam het aantal registraties van identiteits-/documentfraude bij een reis vanuit Nederland opnieuw af (139). De ontwikkelingen over de periode 2019 tot en met 2021 staan weergegeven in tabel 4.

Reisroute	2021	%	2020	2019	TOTAAL 2019- 2020	% 2019- 2020
Naar of via	546	79,0%	431	530	961	69,0%
Vanuit	139	20,1%	159	262	421	30,3%
Onbekend	6	0,9%	10	0	10	0,7%
TOTAAL	691	100%	600	792	1392	100%

Tabel 4: Overzicht van het aantal zaken in relatie tot de reisrichting bij constatering identiteits-/documentfraude in de periode 2019 tot en met 2021.

Reisroutes

Specifiek kijkend naar de reisroutes kwam, voor onderkenningen van identiteits-/documentfraude geconstateerd in Nederland, de route vanuit Italië naar Nederland het meest prominent naar voren. In totaal werden 128 zaken van identiteits-/documentfraude aan deze route verbonden. Navolgend op Italië volgden de routes vanuit Spanje naar Nederland (105) en Griekenland naar Nederland (65). De top vijf is volledig met twee routes vanuit Nederland, namelijk de route vanuit Nederland naar Groot-Brittannië (50) en Ierland (44). Onderkenningen die in Nederland worden gedaan, geven niet

¹¹ Met een veel omvangrijkere passagiersomvang.

uitsluitend beeld over bestaande risico's. Zo worden vele onderkenningen van identiteits-/documentfraude gedaan alvorens naar Nederland wordt gereisd. Enkel en alleen al de *Immigration Liaison Officers (ILO's)* werkzaam voor de IND in het buitenland, brachten meer dan 700 keer negatief advies uit omdat vermoedens waren van identiteits-/documentfraude (IND, 2022).

2.1.2 Identiteits-/documentfraude op landsgrenzen

Omvang

Net als in 2020 werden, in navolging op de Nederlandse luchthavens van nationaal belang, de meeste registraties van identiteits-/documentfraude gedaan op en rondom de Nederlandse landsgrenzen. **In 2021 werden 262 zaken en 387 (identiteits)documenten geregistreerd. Het betreft een toename ten opzichte van 2020, toen 234 zaken en 314 (identiteits)documenten geregistreerd werden. Met de stijging die in 2021 werd genoteerd zette de groei van registraties van identiteits-/documentfraude in dit domein dus verder door.** Om deze groei beter te kunnen illustreren is in tabel 5 het aantal geregistreerde zaken van identiteits-/documentfraude weergegeven vanaf 2017. **Uit deze tabel kan worden opgemaakt dat niet alleen jaarlijks een toename van het aantal zaken te zien is, maar dat identiteits-/documentfraude op landsgrenzen ook een steeds sterkere vertegenwoordiging kent ten opzichte van het totaal aantal zaken op grensoverschrijdingslocaties.**

Jaar	Aantal zaken	Totaal aantal zaken bij een grensoverschrijding	% ten opzichte totaal
2021	262	969	27,0%
2020	234	878	26,7%
2019	171	1036	16,5%
2018	135	950	14,2%
2017	188	947	19,8%

Tabel 5: Aantal identiteits-/documentfraude zaken op en rondom Nederlandse landsgrenzen in de periode 2017 tot en met 2021.

Invloed van COVID-19 op reisintensiteit

Net als 2020 kenmerkte 2021 zich opnieuw als een jaar waarin sprake was van een sterk verminderde reisintensiteit op de Nederlandse landsgrenzen door COVID-19. **In tegenstelling tot de groei van passagiersstromen op de Nederlandse luchthavens van nationaal belang, valt op dat de verkeersintensiteit op de Nederlandse landsgrenzen nagenoeg gelijk bleef aan die van 2020¹². Het aantal registraties van identiteits-/documentfraude nam echter verder toe. Uit informatie afkomstig van de KMar blijkt dat in 2021 echter minder personen gecontroleerd werden dan in 2020 het geval was (KMar, 2022c). Net als op luchthavens lijkt daarmee niet de omvang maar de kenmerken van de passagiersstroom bepalend voor het aantal bijzonderheden dat wordt aangetroffen. Dit is dan ook één van de meest opvallende bevindingen ten aanzien van identiteits-/documentfraude op en rondom de Nederlandse landsgrenzen.**

Locaties

Van de 262 geregistreerde zaken van identiteits-/documentfraude, werden 181 zaken geregistreerd op locaties betreffende aan de Duits-Nederlandse grens, 64 op de Belgisch-Nederlandse grens en 17 registraties hadden betrekking op onderkenningen tijdens controles van (inter)nationale treinen in het binnenland of anderszins. Ten opzichte van 2020 nam vooral het aantal registraties op de Duits-Nederlandse grens toe. Opvallend is vooral de relatief sterke vertegenwoordiging van registraties in de provincies Gelderland, Limburg en Overijssel.

Fraude per transportmiddel

In tabel 6 is een overzicht gegeven van het aantal geregistreerde zaken van identiteits-/documentfraude per transportmiddel. **Controles van personenvervoertuigen leverden, net als in 2020, de meeste bijzonderheden op. In totaal werden 223 zaken geregistreerd waarbij personenvervoertuigen betrokken waren en werd gefraudeerd met 334**

¹² Dit wordt gebaseerd op (indicatieve) cijfers afkomstig van 15 Amigo Boras grenspassagelocaties in Nederland.

(identiteits)documenten. Het aantal registraties van identiteits-/documentfraude bij controles van (inter)nationale bussen en treinen of overige vervoersmiddelen liet een sterke stijging zien (85,7 procent), al waren de absolute aantallen klein in omvang, zo blijkt ook uit tabel 6. Documentdeskundigen beoordeelden dat binnen deze categorie gefraudeerd werd met 53 (identiteits)documenten. Specifiek voor (inter)nationale treinen valt op dat bij controles van de Eurostar treinen richting Groot-Brittannië meer onderkenningen van identiteits-/documentfraude werden gedaan (17) dan tijdens controles van (inter)nationale treinen die via de landsgrenzen Nederland binnenkwamen (12).

Locatie	2021	2020	2019	TOTAAL 2019-2021	%
Personenauto	223	213	141	577	86,5%
Bussen, treinen en overig	39	21	30	90	13,5%
TOTAAL	262	234	171	667	100%

Tabel 6: Overzicht van het aantal zaken van identiteits-/documentfraude per transportmiddel in de periode 2019 tot en met 2021.

Specifiek voor onderkenningen van identiteits-/documentfraude op landsgrenzen geldt dat, net als op andere grensoverschrijdingslocaties, het merendeel van de onderkende (identiteits)documenten fysieke (identiteits)documenten betrof. **Op landsgrenzen werden echter in toenemende mate gevallen van identiteits-/documentfraude waargenomen waarbij sprake was van het tonen van valse, vervalste, authentieke en/of fantasie (identiteits)documenten op mobiele gegevensdragers, vooral op mobiele telefoons. Uit onderzoek van documentdeskundigen bleek dat ook in deze gevallen geregeld sprake was van fraude, vaker dan in voorgaande jaren het geval lijkt te zijn. Het ECID veronderstelt dat fraudeurs deze "digitale" vorm van frauderen verkiezen boven het tonen van fysieke (identiteits)documenten in de veronderstelling zijnde hiermee de kans van onderkenning te verlagen.**

2.1.3 Identiteits-/documentfraude op maritieme doorlaatposten

Omvang

Al jaren achtereenvolgens is identiteits-/documentfraude het minst omvangrijk op maritieme doorlaatposten, zoals ook blijkt uit de gegevens weergegeven in tabel 7. In 2021 werden 16 zaken en 20 (identiteits)documenten geregistreerd, ten opzichte van 44 en 60 in 2020. Er is sprake van een sterke daling van zowel het aantal zaken als (identiteits)documenten dat werd geregistreerd. **De minimale (percentuele) vertegenwoordiging van identiteits-/documentfrauderegistraties ten opzichte van het totaal aantal registraties op grensoverschrijdingslocaties is daarentegen echter extra opvallend. Met een sterke daling naar 1,7 procent ten opzichte van het totaal, vertegenwoordigden maritieme doorlaatposten zich sinds 2017 niet zo beperkt in de statistieken.**

Jaar	Aantal zaken	Totale aantal zaken bij een grensoverschrijding	% ten opzichte totaal
2021	16	969	1,7%
2020	44	878	5,0%
2019	73	1036	7,0%
2018	49	950	5,2%
2017	55	947	5,8%

Tabel 7: Aantal identiteits-/documentfraude zaken op Nederlandse luchthavens in de periode 2017 tot en met 2021.

Factoren van invloed

Hoewel er geen eenduidige verklaring beschikbaar is voor de geconstateerde daling, heeft de COVID-19 pandemie (en in het bijzonder ook nationale maatregelen) een sterke invloed gehad op de

reisintensiteit in het maritieme segment. Specifiek op de maritieme doorlaatposten waren de (tijdelijke) reisbeperkingen tussen Nederland en Groot-Brittannië toonaangevend voor het (zeer beperkte) reisverkeer. **Verder indiceren migratie gerelateerde ontwikkelingen in het maritieme domein dat met veel grotere regelmaat clandestien reizen wordt vastgesteld boven reguliere reismogelijkheden, zoals het reizen met ferry's (KMar, 2022d) en binnen de groep clandestien reizende migranten wordt slechts in zeer beperkte mate identiteits-/documentfraude vastgesteld. Tot slot veronderstelt de KMar dat bij pogingen van irreguliere migratie richting Groot-Brittannië waarbij wordt uitgereisd via grensdoorlaatposten, reizen per vliegtuig geprefereerd worden; ticketprijzen voor maritieme overtochten naar Groot-Brittannië zijn in verhouding prijzig ten opzichte van vliegtickets en de reisduur is langer dan de vliegduur (KMar, 2021b).**

Locaties
fraude en
reisroute

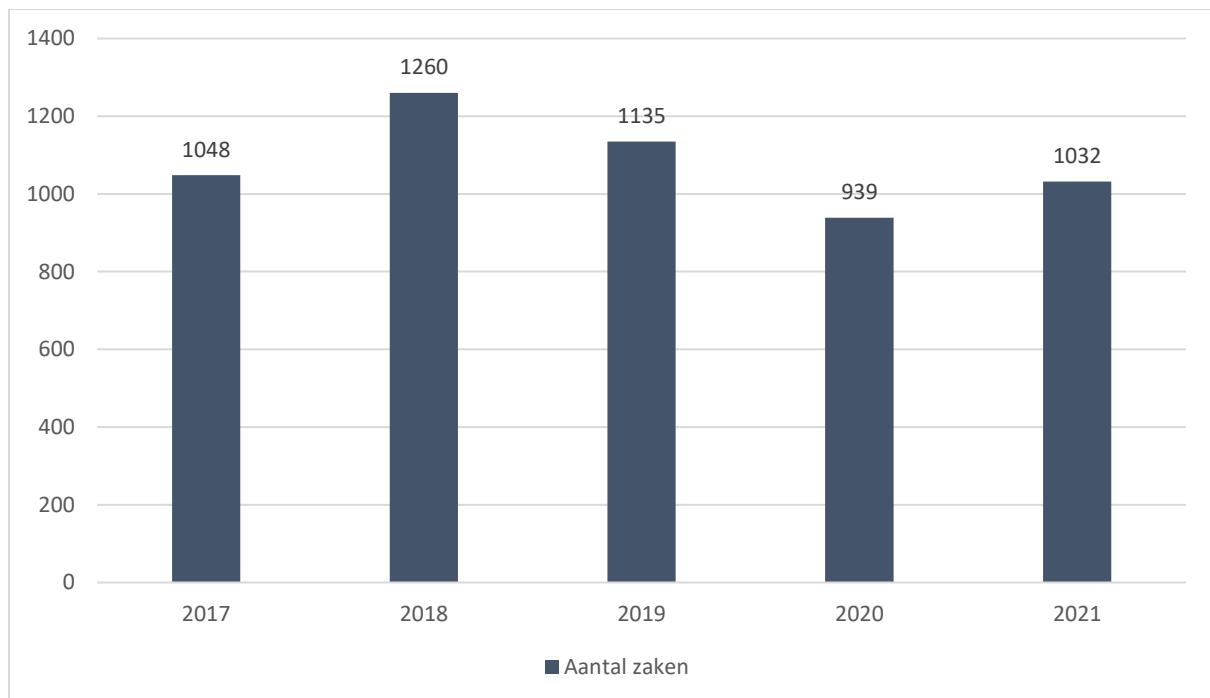
Net als in voorgaande jaren werden de meeste onderkenningen gedaan op de maritieme doorlaatpost Hoek van Holland. Daarnaast werden enkele onderkenningen gedaan in de regio van Rotterdam, IJmuiden en één in Vrouwenpolder. Alle onderkenningen werden gedaan toen vanuit Nederland getracht werd om naar Groot-Brittannië te reizen. Voor zover bekend werden er nauwelijks onderkenningen van identiteits-/documentfraude gedaan aan Britse zijde (KMar, 2022d).

2.2 Identiteits-/documentfraude geconstateerd door ID-Desken

In deze paragraaf worden de registraties rondom identiteits-/documentfraude beschouwd die in behandeling werden genomen door documentdeskundigen werkzaam voor de ID-Desken van het ECID. Het betreft onderkenningen van identiteits-/documentfraude naar aanleiding van controles die niet gerelateerd zijn aan een grensoverschrijdingslocatie en onderkenningen die werden aangedragen door publieke of private (keten)partijen. De identiteits-/documentfrauderegistraties hebben betrekking op reis-, verblijfs- en andersoortige (identiteits)documenten en betaalmiddelen.

Documentdeskundigen die werkzaam zijn voor de ID-Desken van het ECID beoordeelden dat in 2021 in totaal bij 1032 zaken en 2488 (identiteits)documenten sprake was van identiteits-/documentfraude. Ten opzichte van 2020 nam het aantal zaken toe met tien procent. In 2020 werden namelijk 939 zaken geregistreerd.

Omvang

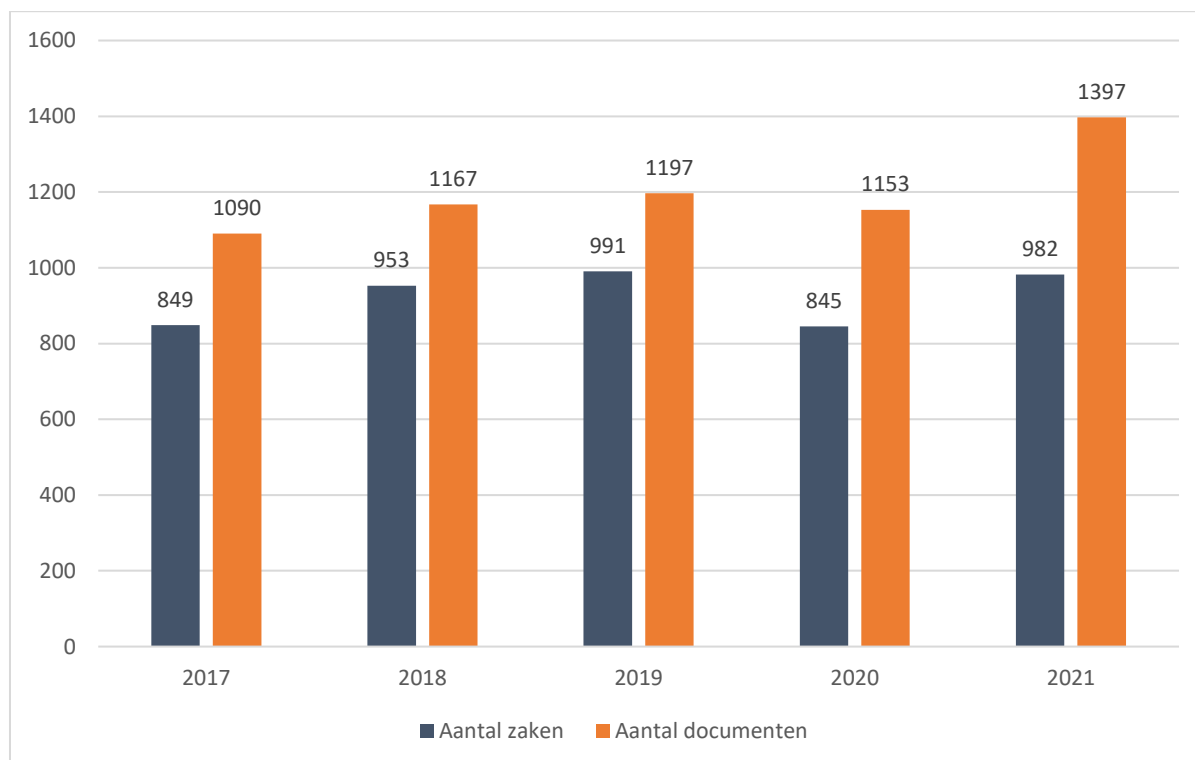
Grafiek 2: Aantal registraties identiteits-/documentfraude (zaken) van ID-Desken in de periode 2017-2021.

Al enkele jaren achtereenvolgens was een daling zichtbaar van het aantal zaken van identiteits-/documentfraude dat geregistreerd werd. Deze daling werd in 2021 echter doorbroken. **In tegenstelling tot het aantal zaken, nam het aantal registraties van fraude met (identiteits)documenten af met maar liefst 68,9 procent. In 2020 werden namelijk 8001 (identiteits)documenten geregistreerd. Dat er in 2021 meer zaken werden geregistreerd en in 2020 juist meer (identiteits)documenten is opvallend, en vraagt om meer uitleg. De omvang van het aantal geregistreerde (identiteits)documenten wordt namelijk sterk beïnvloed door de hoeveelheid aan betaalmiddelen dat geregistreerd wordt.** Meer inzicht in de categorieën (identiteits)documenten waarmee gefraudeerd werd helpt om de statistische gegevens beter te kunnen interpreteren. Om deze reden is in onderliggend statistisch jaaroverzicht gekozen voor een splitsing tussen fraude met reis-, verblijfs- en andersoortige (identiteits)documenten en fraude met betaalmiddelen¹³. Over deze twee categorieën wordt meer gerapporteerd in sub-paragraaf 2.2.1 en 2.2.2.

2.2.1 Identiteits-/documentfraude met reis-, verblijfs- en/of andersoortige (identiteits)documenten

Omvang In grafiek 3 is te zien dat in 2021 982 zaken en 1397 (identiteits)documenten werden geregistreerd. Deze registraties werden gedaan door documentdeskundigen werkzaam voor de ID-Desken van het ECID. **Ten opzichte van 2020 steeg het aantal zaken met 16,2 procent en het aantal (identiteits)documenten met 21,2 procent;** totaal werden er in 2020 845 zaken en 1153 (identiteits)documenten geregistreerd.

Wanneer de statistieken vanaf 2017 in ogenschouw worden genomen valt op dat het aantal (identiteits)documenten waarmee gefraudeerd werd niet eerder zo hoog lag. Het aantal (identiteits)documenten steeg daarbij sterker iets dan het aantal zaken, wat betekent dat er gemiddeld vaker met meerdere (identiteits)documenten gefraudeerd werd.

Grafiek 3: Aantal registraties identiteits-/documentfraude (zaken en documenten, niet zijnde betaalmiddelen) van ID-Desken in de periode 2017-2021

¹³ Vanwege deze wijziging zijn grafieken uit eerdere jaaroverzichten niet direct meer met elkaar vergelijkbaar.

Net als in voorgaande jaren werden de **meeste zaken en (identiteits)documenten aangedragen door de NP (477)**. Er werd fraude vastgesteld bij 560 (identiteits)documenten. Het betreft een stijging ten opzichte van 2020, van respectievelijk 16,9 procent van het aantal zaken en 10,2 procent van het aantal (identiteits)documenten. **Voor de toename is geen eenduidig verklaring. Wel is het opvallend dat door de NP vooral vaker specifieke categorieën (identiteits)documenten werden aangedragen en dit betroffen (identiteits)documenten die het ECID, gezien ontwikkelingen in fraudetrends, actief onder de aandacht heeft gebracht. Aanbrengers die ook een relatief sterke vertegenwoordiging hadden in het aantal zaken en/of (identiteits)documenten, waren de Nederlandse arbeidsinspectie (NLA), Financiële instellingen, gemeenten en de KMar.** Genoemde instanties leverden allen meer dan honderd (identiteits)documenten aan waarmee fraude werd gepleegd (zie tabel 8). Opvallend aan de statistieken die zijn weergegeven in tabel 8 zijn de veranderingen die kunnen worden opgemerkt ten aanzien van aangebrachte zaken en/of (identiteits)documenten door de NLA, financiële instellingen en gemeenten. **Hoewel ook voor deze ontwikkelingen geldt dat deze niet eenduidig kunnen worden verklaard, geldt ook voor deze instanties dat meldingen overwegend overeenkomstig waren aan door het ECID gerapporteerde fraudetrends.**

Aanbrengers

Aanbrenger	2021 zaken	2021 documenten	2020 zaken	2020 documenten
Nationale Politie	477	560	408	508
NLA	22	292	7	7
Financiële instellingen	122	130	45	49
Gemeenten	99	116	40	48
KMar	91	108	86	104

Tabel 8: Overzicht van de meest prominente aanbrengers van identiteits-/documentfraude in 2021 (met aantal (identiteits)document > 100) ten opzichte van 2020.

De in 2021 aangebrachte (identiteits)documenten betroffen significant vaker identiteitskaarten. In totaal werd 673 keer vastgesteld dat met deze categorie (identiteits)documenten identiteits-/documentfraude was gepleegd. **Navolgend op identiteitskaarten werd fraude het meest frequent vastgesteld bij rijbewijzen (372), waarvan de meeste nationale rijbewijzen betroffen (354) en paspoorten (310), waarvan het nationale paspoort het meest voorkomend was (300).** 42 keer werd fraude gepleegd met andersoortige (identiteits)documenten. Ook in 2020 werd fraude het meest frequent vastgesteld bij identiteitskaarten (443), maar dit waren er beduidend minder dan in 2021. Dit geldt ook voor rijbewijzen, waarmee in 2020 310 keer fraude werd geconstateerd. Het aantal keer dat in 2020 fraude werd geregistreerd met betrekking tot paspoorten (335) is in omvang vergelijkbaar met 2021. Het aantal registraties van andersoortige (identiteits)documenten lag in 2020 met 65 iets hoger dan in 2021 het geval was.

Fraude per document-categorie

Fysieke versus digitale controles

Waar identiteits-/documentfraude op grensoverschrijdingslocaties en op aanmeldcentra overwegend gepleegd wordt met fysieke (identiteits)documenten, geldt dat de documentdeskundigen werkzaam voor de ID-Desken van het ECID dat zij naast fysieke (identiteits)documenten ook veelvuldig onderzoek verrichten aan kopieën/scans. Een dergelijke beoordeling kan lastig zijn, zeker wanneer een fysiek (identiteits)document ontbreekt.

In tabel 9 wordt een overzicht gegeven van vaststellingen van identiteits-/documentfraude bij fysieke (identiteits)documenten en (identiteits)documenten die digitaal zijn beoordeeld. **In 2021 werd identiteits/documentfraude bij 726 (identiteits)documenten vastgesteld tijdens een (in eerste instantie) digitale controle en 671 (identiteits)documenten werden onderkend door middel van een fysieke controle. In 2020 was deze verhouding anders; dat jaar werd vaker fraude vastgesteld door controle van fysieke (identiteits)documenten.** Van (identiteits)documenten die (initieel) digitaal werden onderzocht werd 70,6 procent vals verklaard. Het betrof in die gevallen kopieën/scans van (vermoedelijk) valse fysieke (identiteits)documenten.

Modi Operandi van fraude

27,6 procent was vervalst. Het betrof enerzijds gemanipuleerde kopieën en anderzijds kopieën/scans van vervalste fysieke (identiteits)documenten. De modi operandi authentiek en fantasie representeerden respectievelijk 1,1 en 0,7 procent van het totaal.

Fysiek	2021	2020	Digitaal	2021	2020
Identiteitskaarten	229	333	Identiteitskaarten	444	110
Paspoorten	88	97	Paspoorten	222	237
Rijbewijzen	323	246	Rijbewijzen	49	64
Overig	31	41	Overig	11	24
TOTAAL	671	717	TOTAAL	726	436

Tabel 9: Overzicht van het aantal fysieke en digitale beoordelingen van (identiteits)documenten waarbij sprake was van identiteits-/documentfraude in 2020 en 2021.

Dat beoordelingen van (identiteits)documenten relatief vaak gedaan werden in digitale vorm, betekent niet dat in alle gevallen sprake was van cyber gerelateerde criminaliteit. Wel valt op dat in 2021 het aantal keer dat identiteits-/documentfraude te relateren was aan cybercriminaliteit toenam ten opzichte van 2020. Cyber gerelateerde criminaliteit werd vooral gezien bij gedigitaliseerde (bedrijfs)processen van (onder andere ministeries), financiële instellingen en diverse internet bedrijven. Deze ontwikkeling is ook te zien bij andere vormen van criminaliteit en is het gevolg van steeds verdergaande digitalisering in de samenleving. Deze digitalisering brengt nieuwe mogelijkheden voor het plegen van criminaliteit met zich mee en dit is te zien in de gebruikte modi operandi (Kruisbergen, Leukfeldt, Kleemans & Roks, 2018).

Binnen de categorie fysieke (identiteits)documenten werd 79,6 procent vals verklaard. Dit percentage is vrijwel overeenkomstig aan 2020 (79,5). De al twee jaar op rij sterke vertegenwoordiging van valse (identiteits)documenten is opvallend, daar valse (identiteits)documenten vóór 2020 minder sterk vertegenwoordigd waren. In 2021 werd 9,8 procent van de (identiteits)documenten vervalst bevonden, 8,1 procent authentiek en 2,5 procent betrof fantasiedocumenten. In verhouding nam vooral het aantal vervalste (identiteits)documenten af, daar deze modus operandi in 2020 nog 14,9 procent van het totaal representeerde. Het meest opvallend bij de vergelijking van de representatie van de modi operandi tussen fysieke en digitale beoordeling, is dat het aantal vervalste (identiteits)documenten in geval van digitale controle vaker voor komt. Kijkend naar de aard van deze fraudezaken komt naar voren dat vervalste (identiteits)documenten opvallend veel vaker worden gezien bij cyber gerelateerde criminaliteit. Het voor handen hebben van een (eventueel) fysiek (identiteits)document is daarmee lang niet altijd noodzakelijk.

Qua (vermeende) landen van afgifte van (identiteits)documenten waarmee fraude is gepleegd, geldt dat in 2021 gebruik werd gemaakt van (identiteits)documenten van 66 verschillende landen. Fraude werd overwegend vastgesteld bij (identiteits)documenten van Griekenland (374), Nederland (183) en Roemenië (120). De top vijf wordt verder aangevuld met (identiteits)documenten van Polen (72) en Bulgarije (60). In 2020 werd fraude vastgesteld met (identiteits)documenten van 77 verschillende landen en de top vijf werd toen gevormd door (identiteits)documenten van Nederland (279), Roemenië (135), Italië (115), Polen (69) en Bulgarije (60). Meest opvallend is de significante toename van Griekse (identiteits)documenten, welke in 2020 (slechts) 52 keer werden geregistreerd. Deze toename kan worden verklaard door de veelheid aan aangebrachte Griekse (identiteits)documenten door de NP en NLA die in relatie stonden tot illegaal verblijf en illegale arbeid. Italiaanse (identiteits)documenten verdwenen uit de top vijf. In 2021 werden Italiaanse (identiteits)documenten 51 keer geregistreerd in het kader van identiteits-/documentfraude. In 2020 werden daarmee beduidend meer onderkenningen gedaan van Italiaanse (identiteits)documenten, hetgeen gevolg was van een onderzoek van de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD). Het aantal keer dat Nederlandse (identiteits)documenten werden geregistreerd nam in 2021 (om onduidelijke redenen) af. Roemeense, Poolse en Bulgaarse (identiteits)documenten representeerden zich in 2021 op een vergelijkbare wijze als in 2020 het geval was.

Modi
Operandi
van fraude

Fraude per
land van
afgifte

In voorgaande jaaroverzichten van het ECID en de kanttekeningen in het huidige jaaroverzicht, werd reeds benoemd dat het vanwege het ontbreken van centrale registratie op het gebied van identiteits-/documentfraude lastig kan zijn om de daadwerkelijke identiteit van een fraudeur te achterhalen. Daarbij komt dat in geval van bijvoorbeeld cybercriminaliteit de identiteit van een fraudeur niet vanzelfsprekend kan worden achterhaald. Desondanks heeft het ECID voor het jaaroverzicht van dit jaar getracht om meer informatie te verzamelen rondom de nationaliteit van fraudeurs. Omdat statistische gegevens mogelijk een vertekend beeld geven van de daadwerkelijke representatie van de herkomst van fraudeurs heeft het ECID ervoor gekozen om in relatie tot dit onderwerp te volstaan met een beschrijvende beeldschets. Uit de registraties van 2021 komt naar voren dat fraudeurs met regelmaat afkomstig waren uit Georgië, Polen en Roemenië. Andere opvallende nationaliteiten waren de Nederlandse, Marokkaanse, Oekraïense, Syrische en Turkse.

2.2.2 Documentfraude met betaalmiddelen

Jaarlijks worden door documentdeskundigen werkzaam voor de ID-Desken van het ECID vele soorten betaalmiddelen gecontroleerd. Het ECID is een belangrijke speler in het proces in het vaststellen van fraude, maar is daarin niet leidend. Om een beeld te geven van de bijzonderheden op het gebied van fraude besteedt het ECID kort aandacht aan fraude met betaalmiddelen in dit statistisch jaar overzicht.

Deze controles resulteren regelmatig in onderkenningen van fraude. In 2021 werden 1091 betaalmiddelen gecontroleerd waarmee gefraudeerd bleek te zijn. Het betrof 963 bankbiljetten en 128 keer fraude met credit-, debitcards en/of cheques. In het geval van bankbiljetten was overwegend sprake van valse Eurobankbiljetten (931). Enkele keren betrof het biljetten van de Amerikaanse Dollar (24), Chinese Yuan (3), Canadese Dollar (3) en de Chileense Peso (2). Het aantal betaalmiddelen dat in 2021 werd gecontroleerd staat in schril contrast in vergelijking tot 2020, maar ook voorgaande jaren, zoals kan worden afgelezen uit tabel 10.

Jaar	Zaken	Documenten
2021	50	1091
2020	94	6848
2019	144	6766
2018	307	4502
2017	199	1099

Tabel 10: Overzicht van het aantal fraudezaken en documenten met betaalmiddelen in de periode 2017 tot en met 2021.

Er is geen eenduidige verklaring voor het verminderd aantal onderkenningen van betaalmiddelen in 2021. Wél viel op dat zaken waarbij vals geld middels postzendingen werd verstuurd, vanaf februari 2021 niet meer bij documentdeskundigen werden aangebracht. Vooral in 2020 was deze modus operandi sterk van invloed op het omvangrijke aantal valse betaalmiddelen dat werd onderzocht door de documentdeskundigen van de ID-Desken.

2.3 Identiteits-/documentfraude op aanmeldcentra

In deze paragraaf wordt het beeld geschreven van de registraties van identiteits-/documentfraude die plaatsvonden op aanmeldcentra in Nederland (2.3.2). Voorafgaand aan dit beeld wordt in de eerste sub-paragraaf (2.3.1) een stand van zaken gegeven van de ontwikkelingen rondom het I&R-proces in Nederland.

2.3.1 Ontwikkelingen I&R-proces in Nederland; re-design

Voor een zo effectief en efficiënt mogelijke inrichting van het asielproces in Nederland is, als gevolg van de verhoogde instroom van asielzoekers in 2014 en 2015, het Programma Flexibilisering Asielketen gestart. Het onderdeel "Herinrichting I&R" (ook wel *re-design* genoemd) heeft direct

betrekking op de werkzaamheden die het ECID binnen het I&R-proces uitvoert. Vanuit dit programma is een deelprogramma opgericht voor de inrichting van een voorportaal op ACTA. In deze fase worden de eerste stappen van het I&R-proces doorlopen, zoals het innemen van (identiteits)documenten en gegevensdragers ten behoeve van onderzoek.

Na het doorlopen van dit voorportaal kunnen navolgende asielprocessen (zowel *front* als *back office* processen) worden afgerond in Budel of Ter Apel. Binnen het bestek van het voorportaal en eventuele bevindingen gedurende de fase van de *front office* werkzaamheden, vindt specialistisch onderzoek door documentdeskundigen van het ECID plaats. De (identiteits)documenten die in het voorportaal worden ingenomen, worden direct vanuit het voorportaal of gedurende het *front office* proces, overgedragen aan medewerkers van het ECID in Ter Apel. Zij maken onderdeel uit van de *back office*. De documentdeskundigen controleren de authenticiteit van reis-, verblijfs- en eventuele andere (identiteits)documenten en/of voeren gezichtsvergelijkend onderzoek uit. Indien sprake is van identiteits-/documentfraude maken zij hiervan een proces-verbaal op wordt deze toegevoegd aan het dossier.

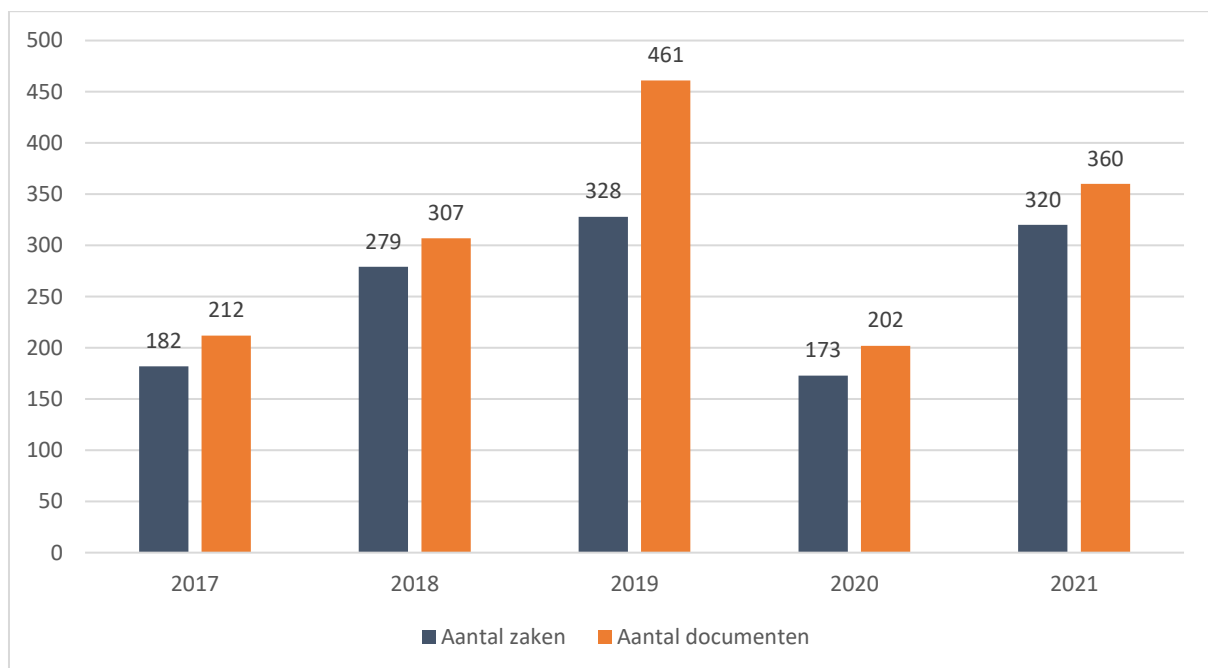
Naar verwachting zal de implementatie van het *re-design* gaan plaatsvinden medio mei 2022. Vanaf dat moment zal er geen controle van (identiteits)documenten meer plaatsvinden op AC Budel.

2.3.2 Beeld identiteits-/documentfrauderegistraties

Sinds 2015 worden door het ECID registraties van identiteits-/documentfraude bijgehouden die plaatsvinden op aanmeldcentra. De statistieken van zowel het aantal geregistreerde zaken als (identiteits)documenten zijn te vinden in grafiek 4.

In 2021 werden 320 zaken en 360 (identiteits)documenten geregistreerd in het kader van identiteits-/documentfraude. Net als in voorgaande jaren werden de meeste zaken en (identiteits)documenten onderkend op ACTA. In vergelijking met 2020 is sprake van een stijging van bijna 85 procent van het aantal geregistreerde zaken en 78,2 procent van het aantal (identiteits)documenten waarmee fraude werd gepleegd. Daarmee toont het aantal geregistreerde zaken van identiteits-/documentfraude een sterkere groei dan het aantal onderkende (identiteits)documenten waarmee fraude werd gepleegd. Dit impliceert dat er in 2021 per individuele zaak gemiddeld met minder (identiteits)documenten werd gefraudeerd ten opzichte van 2020.

Omvang

Grafiek 4: Aantal zaken identiteits- en/of documentfraude op aanmeldcentra in de periode 2017-2020.

Voor de beeldvorming rondom identiteits-/documentfraude per categorie (identiteits)document is tabel 11 opgenomen in dit statistisch jaaroverzicht. Van de 360 (identiteits)documenten waarmee identiteits-/documentfraude werd gepleegd, betrof het ook in 2021 overwegend fraude gepleegd met paspoorten. **In totaal werd fraude geconstateerd aan 187 paspoorten, waarvan 166 nationale paspoorten, wat bijna de helft representeerde van het totaal aantal (identiteits)documenten dat geregistreerd werd.** Navolgend op paspoorten werd het meest gefraudeerd met rijbewijzen (64 nationale en 13 internationale) en identiteitskaarten. Verder werd gefraudeerd met 12 verblijfsdocumenten en 12 andersoortige (identiteits)documenten. Ten opzichte van 2020 werden van alle categorieën van (identiteits)documenten meer onderkenningen gedaan in 2021. Percentueel gezien is het opvallend dat de onderkenningen van paspoorten en identiteitskaarten relatief sterk zijn gestegen ten opzichte van de andere categorieën.

Fraude per document-categorie

Soort document	2021	%	2020	%
Paspoorten	187	52,0%	92	45,6%
Rijbewijzen	85	23,6%	53	26,2%
Identiteitskaarten	64	17,8%	53	26,2%
Verblijfsdocumenten ¹⁴	12	3,3%	2	1,0%
Overig ¹⁵	12	3,3%	2	1,0%
Betaalmiddelen ¹⁶	0	0,0%	0	0,0%
TOTAAL	360	100%	202	100%

Tabel 11: Overzicht van identiteits-/documentfraude registraties per soort document in 2020 en 2021.

Van de 360 (identiteits)documenten waarmee identiteits-/documentfraude werd gepleegd, werd bij 48 procent de modus operandi "vervalst" geconstateerd. Navolgend op deze modus operandi volgden de modi operandi "vals", "authentiek" en "fantasie". In totaal werd 38,1 procent van de (identiteits)documenten vals bevonden, 10,6 procent authentiek en 3,3 procent fantasie. Een overzicht met de absolute aantallen per modi operandi staat weergegeven in tabel 12.

Modi Operandi van fraude

Modi operandi van fraude	2021	2020
Vervalst	173	95
Vals	137	85
Authentiek	38	11
Fantasie	12	11
TOTAAL	360	202

Tabel 12: Overzicht van de modus operandi van fraude van (identiteits)documenten in de periode 2020 en 2021.

De (identiteits)documenten waarmee gefraudeerd werd in 2021 representeerden 48 (vermeende) landen van afgifte. In 2020 werden 42 verschillende landen geregistreerd en daarmee is dit nagenoeg gelijk gebleven. Net als in 2020 werd het meest frequent fraude vastgesteld aan (identiteits)documenten van Syrië, Jemen, Turkije en Afghanistan. Fraude gepleegd met (identiteits)documenten uit deze landen kwam minimaal 25 keer voor op jaarbasis. Fraude die werd gepleegd met (identiteits)documenten van de overige 44 landen werd minimaal waargenomen. In 2021 varieerde het aantal onderkenningen van (identiteits)documenten uit deze 44 landen tussen de één tot maximaal acht keer op jaarbasis. **Uitgaande van deze statistische inzichten, alsmede de statistische gegevens over de voorgaande jaren, concludeert het ECID dat fraude op aanmeldcentra zich veelal concentreert binnen een selectie groep.**

Fraude per land van afgifte

¹⁴ Verblijfsvergunningen en visa.

¹⁵ Overige documenten betreffen onder andere zeemannsboekjes/-identiteitskaarten, buitenlandse identiteitsbewijzen en geboorteakten/-bewijzen.

¹⁶ Bankbiljetten, debit- en/of creditcards.

Net als in voorgaande jaren betroffen identiteits-/documentfrauderegistraties op aanmeldcentra vrijwel altijd fraude die werd gepleegd met (identiteits)documenten van het land van herkomst van de asielaanvragers. Daarmee is het fraudebeeld op deze locaties totaal anders dan die van andere locaties in Nederland. Niet incidenteel geven fraudeurs aan dat zij wél met andere (identiteits)documenten naar Nederland zijn gereisd, maar hierover niet langer beschikken. Dit verklaart waarom er door documentdeskundigen op ACTA zelden andersoortige (identiteits)documenten worden aangetroffen tijdens controles van asielaanvragers die het I&R-proces doorlopen.

Personen die met (identiteits)documenten fraudeerden tijdens het I&R-proces waren afkomstig uit 39 verschillende landen. Van enkele asielaanvragers bleef de identiteit (en daarmee ook de nationaliteit) onbekend. Ten opzichte van 2020 nam het aantal verschillende landen waaruit asielaanvragers afkomstig waren af. In 2020 werden namelijk 48 verschillende landen van herkomst geregistreerd in relatie tot identiteits-/documentfraude. Het is een opvallende constatering omdat het aantal frauderegistraties in 2020 minder omvangrijk was, net als de asielinstroom¹⁷ (CBS, 2022b). Documentdeskundigen werkzaam op ACTA constateerden dat in 2021 het meest fraude werd gepleegd door Syriërs (132). Vertegenwoordiging van andere nationaliteiten in de top vijf waren de Jemenitische (48), Turkse (42), Afghaanse (19) en Iraakse (9). Zoals kan worden afgelezen uit tabel 13 is er ten opzichte van 2020 in geval van de omvang van fraude gepleegd door Afghanen, Jemenieten, Syriërs en Turken sprake van een (sterke) toename. Fraude gepleegd door personen afkomstig uit Irak nam iets af ten opzichte van 2020. Iraniërs kwamen in 2021 niet voor in de top vijf; in 2021 staan zij op de zevende plaats met 5 registraties.

**Herkomst
van
fraudeurs**

Land van herkomst	2021	% t.o.v. totaal	2020	% t.o.v. totaal
Syrië	132	41,3%	83	48,0%
Jemen	48	15,0%	13	7,5%
Turkije	42	13,1%	17	9,8%
Afghanistan	19	5,9%	8	4,6%
Irak	9	2,8%	16	9,3%
Overig	70	21,9%	36	20,8%
TOTAAL	320	100%	173	100%

Tabel 13: Overzicht van landen van herkomst van fraudeurs in de periode 2020 en 2021 per zaak.

¹⁷ Aantal eerste asielaanvragen.

3. Fraude gepleegd met Nederlandse documenten

In dit laatste hoofdstuk gaat aandacht uit naar identiteits-/documentfraude gepleegd met Nederlandse (identiteits)documenten. In de eerste paragraaf van dit hoofdstuk gaat de aandacht uit naar registraties van identiteits-/documentfraude in Nederland, waarvan de Nederlandse (identiteits)documenten gecontroleerd zijn door documentdeskundigen werkzaam voor het ECID. Dit kunnen documentdeskundigen werkzaam bij de ID-Desken, FSD of ACTA zijn. In de tweede paragraaf gaat aandacht uit naar onderkenningen van Nederlandse (identiteits)documenten in het buitenland, waarvan met zekerheid kan worden gesteld dat identiteits-/documentfraude is gepleegd. Hiervoor gebruikt het ECID informatie afkomstig uit de *European Document Fraude* (EDF) Database, welke wordt beheerd door Frontex.

Bij het ECID komen ook meldingen binnen van (mogelijke) identiteits-/documentfraude met Nederlandse (identiteits)documenten. Deze meldingen vallen buiten het bestek van dit jaaroverzicht.

3.3.1 Meldingen in Nederland

In 2021 werden er landelijk 197 zaken en 227 (identiteits)documenten geregistreerd als het gaat om identiteits-/documentfraude met Nederlandse (identiteits)documenten. Hiervan werden 165 zaken en 183 (identiteits)documenten geregistreerd door documentdeskundigen werkzaam voor de ID-Desken van het ECID. Net als in voorgaande jaren werden de meeste fraudezaken met Nederlandse (identiteits)documenten daarmee geregistreerd door documentdeskundigen van de ID-Desken. **Er is sprake van een afname van registraties van zowel zaken als (identiteits)documenten ten opzichte van 2020.** In 2020 werden 227 zaken geregistreerd en 279 Nederlandse (identiteits)documenten misbruikt en in 2019 175 zaken en 202 (identiteits)documenten. Daarmee is de omvang vergelijkbaar met de omvang van 2019. Voor de afname die in 2021 wordt geconstateerd ten opzichte van 2020 is geen eenduidige verklaring beschikbaar. Wél valt op dat door specifieke aanbrengrers in 2020 met een hoge frequentie meldingen werden gedaan van identiteits-/documentfraude met Nederlandse (identiteits)documenten en dat hiervan in 2021 in (sterk) mindere mate sprake van was.

Omvang

Fraudezaken waarbij gebruik werd gemaakt van Nederlandse (identiteits)documenten werden met name aangebracht door de NP, buitenlandse politieorganisaties en financiële instellingen. In totaal was 63 procent van de zaken afkomstig van deze instanties. Instanties die ook melding maakten van identiteits-/documentfraude met Nederlandse (identiteits)documenten waren onder andere (buitenlandse) immigratiediensten, de Fraudehelpdesk, gemeenten, KMar, ministeries, uitzendbureaus, de Douane en de Fiscale inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD).

Aanbrengrers

Net als in 2020 werd in 2021 slechts een beperkt aantal identiteits-/documentfrauderegistraties gedaan van fraude met Nederlandse (identiteits)documenten op grensoverschrijdingslocaties en geen enkele op de aanmeldcentra. Het aantal registraties van fraude met Nederlandse (identiteits)documenten op grensoverschrijdingslocaties in Nederland bedroeg in 2021 32 zaken en 44 documenten. In vergelijking met de aantallen van 2020 en 2019 is sprake van een toename (zie tabel 14).

Locatie	2021	2020	2019	TOTAAL
Zaken	32	20	25	77
(Identiteits)documenten	44	25	46	115

Tabel 14: Overzicht van identiteits-/documentfraude met Nederlandse (identiteits)documenten op grensoverschrijdingslocaties en aanmeldcentra in de periode 2019 tot en met 2021.

Zoals reeds bekend uit voorgaande statistische jaaroverzichten van het ECID, kenmerkt identiteits-/documentfraude gepleegd met Nederlandse (identiteits)documenten zich door fraude gepleegd met fysieke (identiteits)documenten, maar ook in digitale vorm. Via digitale weg kan gebruik gemaakt worden van fysieke (identiteits)documenten, maar ook afbeeldingen van niet (fysiek) bestaande (identiteits)documenten. In tabel 15 is een overzicht gegeven van de omvang van identiteits-/documentfraude gepleegd met Nederlandse (identiteits)documenten in 2021. In de tabel wordt onderscheid gemaakt tussen fraude die werd geconstateerd tijdens fysieke en digitale controles per categorie document. **Te zien is dat het aantal frauderegistraties bij digitale controles afnam.** Deze ontwikkeling is opvallend, daar het aantal keer dat fraude werd geconstateerd tijdens digitale controles in algemene zin toenam (zie tabel 9 van dit jaaroverzicht).

Fysiek	2021	2020	Digitaal	2021	2020
Paspoorten	43	37	Paspoorten	73	121
Identiteitskaarten	14	21	Identiteitskaarten	48	61
Rijbewijzen	14	7	Rijbewijzen	13	34
Overig	19	10	Overig	3	13
TOTAAL	90	75	TOTAAL	184	229

Tabel 15: Overzicht van het aantal fysieke en digitale beoordelingen van Nederlandse (identiteits)documenten waarbij sprake was van identiteits-/documentfraude in 2020 en 2021.

Specifiek voor fraude gepleegd met Nederlandse (identiteits)documenten geldt dat fraude nog steeds vaker geconstateerd wordt tijdens digitale, dan fysieke controles. Een nadere beschouwing van de aard van de registraties indiceert dat er steeds vaker sprake zou zijn van fraude gepleegd met niet (fysiek) bestaande (identiteits)documenten. Hoe deze cybergerelateerde ontwikkelingen zich de komende jaren zullen ontwikkelen is op dit moment nog onduidelijk voor het ECID. Gezien de steeds verder gaande digitalisering wordt niet uitgesloten dat deze vorm van fraude bij specifieke vormen van criminaliteit steeds prominenter gezien zal gaan worden.

Uit de gegevens in tabel 15 wordt eveneens duidelijk dat ook in 2021 de meeste fraude gepleegd werd met Nederlandse paspoorten (116). Het betrof overwegend nationale paspoorten (100). Fraude met identiteitskaarten kwam in 2021 62 keer voor, ten opzichte van 82 keer in 2020. Daarmee is sprake van een afname van 24,4 procent. Ook het aantal keer dat fraude werd geconstateerd aan rijbewijzen nam af van 41 keer in 2020 naar 27 keer in 2021 (34,1 procent). Fraude met overige Nederlandse (identiteits)documenten bleef nagenoeg gelijk met 22 in 201 en 23 in 2020. Opvallend aan de categorie overige Nederlandse (identiteits)documenten zijn de andersoortige (identiteits)documenten die op grensoverschrijdingslocaties met regelmaat worden onderkend. Dergelijke (identiteits)documenten worden gebruikt als een soort "ondersteunende" (identiteits)documenten; een ontwikkeling die de laatste jaren ook in Europees perspectief meer op de voorgrond begint te treden en niet enkel met Nederlandse (identiteits)documenten plaatsvindt (Frontex, 2022). Het ECID veronderstelt dat deze extra (identiteits)documenten gebruikt worden om de aangenomen identiteit van de fraudeur te bekrachtigen.

In geval van fraude met Nederlandse (identiteits)documenten geldt dat de modus operandi vervalst het meest werd geconstateerd (126), gevolgd door vals (71), authentiek (29) en fantasie (1). In 2020 betrof het 204 vervalste, 71 valse, 28 authentieke en één fantasie (identiteits)document(en). Daarmee werden in geval van identiteits-/documentfraude met Nederlandse (identiteits)documenten in beide jaren vervalste (identiteits)documenten het meest onderkend, gevolgd door valse, authentieke en fantasie.

Herkomst van fraudeurs

Omdat een relatief groot aantal Nederlandse (identiteits)documenten gebruikt werd om mee te frauderen in het cyberdomein kon door het ECID vaak niet worden achterhaald wat de identiteit van de fraudeurs was. In totaal werden Nederlandse (identiteits)documenten gebruikt door fraudeurs afkomstig uit 24 verschillende landen. Uit de registraties van 2021 komt naar voren dat fraudeurs met regelmaat afkomstig waren uit Nederland, Syrië en Turkije. Andere opvallende nationaliteiten waren de Nigeriaanse, Pakistaanse, Surinaamse en Somalische. In vergelijking met 2020 worden vrijwel dezelfde nationaliteiten van fraudeurs waargenomen.

3.3.2 Meldingen in Europa; het European Document Fraude database van Frontex

Door Frontex wordt een database bijgehouden van identiteits-/documentfraude geconstateerd aan grensovergangen in de aan Frontex rapporterende landen. In deze database worden gevallen van identiteits-/documentfraude geregistreerd, waaronder ook fraude met Nederlandse (identiteits)documenten.

Omvang

In 2021 werden in de *European Document Fraude (EDF)* database van Frontex 268 registraties gedaan van identiteits-/documentfraude met Nederlandse (identiteits)documenten. In vergelijking met 2020 is sprake van een toename, toen werden namelijk 213 (identiteits)documenten geregistreerd. Landen die meer dan tien keer melding maakten waren België, Bulgarije, Duitsland, Frankrijk, Griekenland en Spanje.

Nederlandse (identiteits)documenten die het meest frequent gerapporteerd werden in verband met identiteits-/documentfraude waren (verschillende soorten) paspoorten (117) en identiteitskaarten (57). In mindere mate betrof het verblijfsvergunningen (31), visa (18), rijbewijzen (17) of andersoortige (identiteits)documenten (28). **De meest opvallende constatering is het frequente gebruik van Nederlandse paspoorten door *imposters* (60).** In iets mindere mate betrof het valse paspoorten (22) en paspoorten waarvan de foto was vervangen, en dus vervalst waren (12). Ook bij identiteitskaarten viel op dat deze met name gebruikt werden door *imposters* (28) of vals waren (27). Personen die identiteits-/documentfraude pleegden met de Nederlandse (identiteits)documenten waren onder andere afkomstig uit Albanië, Iran, Somalië, Turkije en Syrië.

Fraude per document-categorie, modi operandi en herkomst fraudeurs

Bronnen

Amsterdam Airport Schiphol (2022). Verkeers- en vervoerscijfers over de periode januari-december 2021, via <https://nieuws.schiphol.nl/nl/schiphol-group/pagina/verkeer-en-vervoer-cijfers>.

Centraal Bureau voor de Statistiek (2022a) via <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/37478hvv/table?fromstatweb>.

Centraal Bureau voor de Statistiek (2022b) via <https://www.cbs.nl/nl-nl/dossier/dossier-asiel-migratie-en-integratie/hoeveel-asielzoekers-komen-naar-nederland->.

Dijk, J.J.M. van (2021). Justitiële verkenningen 7-12. *Deuren op slot. Naar een verklaring voor de internationale daling van criminaliteit*.

Duijn, P.A.C. (2016). Detecting and disrupting criminal networks. A data driven approach.

Europol (2021). *European Union Serious and Organised Crime Threat Assessment*. A corrupting influence: the infiltration and undermining of Europe's economy and society by organised Crime. Europol; Den Haag.

Frontex (2021 en 2022). *European Document Fraude Database*. Reports on documentfraud in 2021 and 2022. Frontex: Warsaw.

Immigratie en Naturalisatiedienst (2022). Immigration Liaison Back Office.

Koninklijke Marechaussee (2017). Visie KMar identiteitsvaststelling en de aanpak van identiteitsfraude. Expertisecentrum Identiteitsfraude en Documenten; Badhoevedorp.

Koninklijke Marechaussee (2021a). Statistisch jaaroverzicht over het jaar 2021. Expertisecentrum Identiteitsfraude en Documenten; Badhoevedorp.

Koninklijke Marechaussee (2021b). Analyse en Onderzoek (Migratie - Maritiem). Landelijk Tactisch Commando; Soesterberg.

Koninklijke Marechaussee (2022a). Operationele Intelligence Brabant-Zuid. Landelijk Tactisch Commando; Soesterberg.

Koninklijke Marechaussee (2022b). Operationele Intelligence Havelte, Limburg-Zuid en Zuid-Holland. Landelijk Tactisch Commando; Soesterberg.

Koninklijke Marechaussee (2022c). Analyse en Onderzoek (Migratie - Land). Landelijk Tactisch Commando; Soesterberg.

Koninklijke Marechaussee (2022d). Analyse en Onderzoek (Migratie - Maritiem). Landelijk Tactisch Commando; Soesterberg.

Kruisbergen, E.W., Leukfeldt, E.R., Kleemans, E.R. & Roks, R.A. (2018). *Georganiseerde criminaliteit en ICT. Rapportage in het kader van de vijfde ronde van de Monitor Georganiseerde Criminaliteit*. Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum: Den Haag.

Mediabericht in "Trouw" (2018). *De criminaliteit daalt, maar hoe en waarom precies?* via <https://www.trouw.nl/nieuws/de-criminaliteit-daalt-maarhoe-en-waarom-precies~b1a8a6a0/>